

NOTA

Kaderstelling 2024 - 2027

Gemeente **Borne**

Inhoud

Voorwoord	3
Hoofdpijnen financieel perspectief	6
Wonen en Leven.....	18
Duurzame Toekomst	22
Inclusieve Samenleving	25
Bestuur en samenleving	29
Programma Financieel gezond	37

Nota Kaderstelling juni 2023

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij bieden wij u de Nota Kaderstelling 2024 - 2027 aan. Op basis van deze nota stelt u de kaders voor de begroting van 2024 en het meerjarenperspectief voor 2025 t/m 2027 vast. Deze kadernota is opgesteld langs de programmabegroting 2023-2026 die u vorig jaar november hebt vastgesteld en die op haar beurt weer aansluit op het Raadsakkoord 2022 – 2026.

De vijf programma's zijn:

1. Wonen en Leven (Ruimte voor een groeiende gemeente)
2. Duurzame Toekomst (Samen sneller verduurzamen)
3. Inclusieve samenleving (Noaberschap en (veer)kracht)
4. Bestuur en samenleving (De Bornse gemeenschap, transparant bestuur en bedrijfsvoering)
5. Financieel gezond (Financiën, balans en inzicht in Borne)

Voorwoord

We leven in een roerige tijd. Internationaal veroorzaakt door de oorlogssituatie in onder andere Oekraïne. Met verstrekende gevolgen op gebieden zoals voedsel (bv graan en zonnebloemolie) en de nagenoeg gestopte energievoorziening vanuit Rusland. Daardoor zijn onzekere prijsontwikkelingen op vele consumenten- en zakelijke markten ontstaan. De flink stijgende investeringen in defensie, de inflatie en natuurlijk de ruim 14 miljoen Oekraïners die in Europa een veilig heenkomen zoeken, stellen heel Europa voor flinke vraagstukken. Dat stelt ons, ook op de gemeentelijke schaal, voor stevige economische en sociale uitdagingen. Nog los gezien van de geprognoseerde, groeiende stroom asielzoekers uit andere delen van de wereld, richting Europa. En de, uit die stroom vluchtelingen voortkomende, groep statushouders waarvoor woningen gevonden moeten worden. Deze laatste toestroom maakt volgens het kabinet het wetsvoorstel voor een [Spreidingswet](#) noodzakelijk. Ook dat raakt onze regio en waarschijnlijk ook onze gemeenschap.

In Europees verband wordt stevig doorgepakt op de energietransitie, duurzaamheid en herstel van de natuur. De [‘Green Deal’](#) zal vanuit Europees beleid in de loop van de tijd telkens weer zwaardere eisen stellen. Ook dat is een ontwikkeling die waarschijnlijk niet zonder toenemende kosten voor de individuele burger, het bedrijfsleven en de agrariërs voorbij zal gaan. En dat laat dus ook onze lokale gemeenschap niet ongemoeid.

Nationaal zien we een ingrijpende verandering van het politieke landschap. Ingegeven door enerzijds specifieke wensen op het gebied van stikstof-aanpak in relatie tot natuurherstel en duurzaamheid. Anderzijds door de specifieke wensen met betrekking tot de landbouw, de aanleg van wegen, andere infrastructuur en de noodzakelijke bouw van 900.000 woningen in de komende tien jaar. Het sleutelproject ‘Bornsche Maten’ is met 400 extra woningen een goed voorbeeld van de uitwerking van ons onderdeel van de [woondeal Twente](#). Deze tegenstrijdigheden, mede dankzij politieke voorkeuren, klinken waarschijnlijk ook door in de ruimte die de lokale politiek heeft op specifieke dossiers.

Het vertrouwen in de politiek staat flink onder druk. Snellere sociale media zorgen er voor dat letterlijk alle ideeën onmiddellijk wijd en zijd bekend zijn. Dat geldt ook voor de soms daaruit voortvloeiende 'misinformatie'. Dat leidt in een aantal gevallen zelfs tot polarisatie. Die beweging zien we vanaf het landelijke bestuur tot en met lokale politiek. En dat vereist grote zorgvuldigheid in de manier waarop op alle niveaus politiek wordt bedreven. En de manier waarop daarover wordt gecommuniceerd. Vast staat dat het nu, in allereerste instantie voor 'Den Haag', niet makkelijker gaat worden. Na coronajaren, met daaruit volgende steuninvesteringen, bijvoorbeeld de flinke aankomende investeringen om de ereschuld in Groningen te compenseren, en de verhoogde defensie-uitgaven, is het vervolg dat het landsbestuur ook financieel harde noten zal moeten kraken. En dat naast een opgave om het vertrouwen in de politiek te herwinnen. Er is al een aantal plannen openbaar gemaakt, op het gebied van klimaatbeleid en bijvoorbeeld het uitstellen van gratis kinderopvang. Op dit moment is nog niet echt helder hoe zich dat vertaalt in de landelijke politiek, met aangepast beleid, uitvoering daarvan en eventuele gevolgen op lokaal niveau. Daar gaat de Kamer over. Maar dat het gevolgen heeft, is al wel duidelijk.

Provinciaal gaat er waarschijnlijk op een aantal dossiers een nieuwe wind waaien. De uitkomst van de formatie in Overijssel is nog niet bekend. Maar dat er een politieke aardverschuiving in de Provinciale Staten heeft plaatsgevonden is duidelijk. Er kunnen zaken gaan veranderen, dat is duidelijk. Zeker daar waar het provinciale beleid het natuur- en het landbouwbeleid gaat raken. Regionale ontwikkelingen zoals wegenbouw, energietransitie, beleid om emissieloze energie op te wekken en maatregelen om de agrarische sector te innoveren, komen opnieuw onder een vergrootglas te liggen. Wellicht ook deels ingegeven door de bezuinigingsopgave vanuit het Rijk.

Wat dat betekent voor een kleine gemeente als Borne? Bedenk wel: 'Als het elders regent, druppelt het hier'. Direct of indirect gaat onze gemeente, door beleid vanuit het Kabinet of de Provincie, of veranderende, conjuncturele, omstandigheden voor de inwoners en lokale economie, er iets van merken. Juist omdat de leefomstandigheden van de inwoners ook door externe ontwikkelingen worden beïnvloed. Ontwikkelingen waar geen enkele regering of bestuursorgaan invloed op heeft. En daar moet toch op gereageerd worden.

In eerste instantie wijst dat naar oplettendheid met betrekking tot de zelfstandige positie. De financiering vanuit het rijk is nog steeds onzeker. Daar kunnen we beperkt op anticiperen. Denk bijvoorbeeld aan het vorig jaar al gememoreerde '[Ravijn](#)'. De invloed van het gemeentefonds op de begroting van de gemeente Borne is overigens wel heel direct. De voorjaarsnota 2023 van het Kabinet biedt nog geen structurele oplossing voor 2026. De [VNG](#) onderneemt daar overigens wel continue actie op. Maar de onduidelijkheid vanuit het Kabinet is vooralsnog groot. Hierover later meer in het onderdeel Hoofdlijnen Financieel Perspectief.

Waar doen we het voor

Uitgangspunt blijft het welzijn van de inwoners en bedrijven in Borne. Daarvoor worden op het gebied van wonen, werken, cultuur, zorg etc. volop initiatieven uitgevoerd die het leefbaarheidsniveau voor de burger hooghoudt. We maken op een aantal projecten een 'pas op de plaats'. Of er worden slimme manieren ingezet om bepaalde aanvullende diensten en ondersteuning, budgetneutraal, toch nog te leveren. Het overkoepelende doel is in een paar zinnen te vatten: 'Borne volgt een beleidslijn op de manier zoals die o.a. door de Bornse bevolking in 'Borne2030' is aangegeven. Dankzij het nemen van toekomstbestendige besluiten.

Financiële koers

Het financiële perspectief voor de gemeente Borne is daarom opgesteld met het uitgangspunt dat zo veel mogelijk beleid doorgang moet kunnen vinden. Maar dan wel met een serieuze blik op de financiële consequenties op de korte en middellange termijn. In deze Nota Kaderstelling is de keuze een structureel sluitende begroting in de jaren 2024 en 2025. De jaren 2026 en 2027 laten wel een structureel tekort zien. Dit komt voort uit alle onzekerheden die in de Voorjaarsnota van het Rijk zitten en het nog ontbreken van een heldere Meicirculaire. Toch hebben wij gepoogd daar zo goed mogelijk op te anticiperen. Om dat te doen is de Voorjaarsnota 2023 van het Kabinet zo goed mogelijk verwerkt in deze cijfers. Daarnaast blijft het een feit dat het Rijk structureel te weinig geld uittrekt voor gemeenten. Wij verwezen hierboven al naar de inzet van de VNG op dit onderwerp. Het, aanvullend daarop, ook nog eens ontbreken van een uitwerking van de nieuwe financieringssystematiek van gemeenten door het Rijk, onzekerheid rond de structurele jeugdmiddelen en het wel of niet doorgaan van de opschalingskorting, vergroten het gebrek aan duidelijkheid voor de jaren 2026 en 2027. De huidige weergave is daarmee onder voorbehoud van de definitieve gegevens van de nog te verschijnen Meicirculaire 2023. In het opstellen van de begroting zullen we de Mei- en Septembercirculaires van dit jaar, indien beschikbaar, verwerken. Het nu nog ontstane gat ontstaat voornamelijk door een gebrek aan inflatiecorrectie voor gemeenten in de Voorjaarsnota en de bovengenoemde onzekerheden. Wij verwachten dat deze thema's bij de begroting 2024 en vooral bij de Nota Kaderstelling 2025, verder uitgekristalliseerd zijn. Dat zal dan ook het moment zijn om voor 2026 en 2027, indien nodig, keuzes aan de Raad voor te leggen.

Hoofdpijnen financieel perspectief

Het vertrekpunt in dit financieel perspectief is het huidige meerjarige begrotingssaldo. Dit is vastgesteld met de eerste begrotingswijziging in november 2022, bij de begrotingsbehandeling 2023. In dit perspectief kijken we één jaar verder dan dat er gekeken wordt in meerjarenbegroting 2023-2026. Dus tot en met 2027. Voor 2027 wordt de bestendige lijn gehanteerd dat dat jaar identiek is aan de laatste jaarschijf van het jaar ervoor. Tenzij er aparte afspraken op onderdelen zijn gemaakt. Het meerjarig perspectief laat voor de jaren 2024-2027 het volgende vertrekpunt zien:

Begrotingssaldo (* € 1.000)	Jaar 2024	Jaar 2025	Jaar 2026	Jaar 2027
Incidenteel	-652	-451	998	998
Structureel	1.185	2.802	59	59
Totaal	533	2.351	1.057	1.057

Dit meerjarige perspectief van onze begroting 2023 is gebaseerd op de septembercirculaire 2022 van het Rijk. De uitkomsten van de meicirculaire 2023 is één van de basisingrediënten voor het bepalen van het perspectief van de kaderstelling 2024-2027. Deze meicirculaire verschijnt naar verwachting pas in de eerste week van juni. Op deze basis kan voor de kaderstelling 2024-2027 nu dus niet worden gebouwd. De Voorjaarsnota 2023 van het Rijk is wel de basis voor de mutaties in het gemeentefonds bij de opstelling van de meicirculaire. Gebaseerd op onder meer een toelichtende brief van de VNG op de Voorjaarsnota en voorinformatie van het Rijk, geven wij hier iets meer richting ten aanzien van het financiële perspectief voor 2024-2027. *Onder voorbehoud van de definitieve uitkomsten van de meicirculaire 2023!*

Gemeentefonds

Financieringssystematiek & het Ravijn

In het Coalitieakkoord van het Rijk is eenzijdig besloten dat vanaf 2026 het gemeentefonds niet langer via de normeringssystematiek wordt geïndexeerd. Hiermee vervalt de directie koppeling met de Rijksuitgaven volgens het 'samen trap op, samen trap af' principe. Het gemeentefonds wordt volgens de Voorjaarsnota van het Kabinet, vanaf 2027 geïndexeerd aan de hand van volume groei van het Bruto Binnenlands Product. Dit zorgt voor het zogenaamde 'Ravijn' na 2025. De Voorjaarsnota van het Rijk geeft hierover niet veel meer duidelijkheid. De VNG zegt er het volgende over:

'Alles bij elkaar geeft deze voorjaarsnota niet de gewenste structurele financiële zekerheid voor gemeenten. Een echt goede uitwerking van, en onderbouwing voor, een nieuwe financieringssystematiek ontbreekt nog steeds. Het is goed dat er nu een aanzet is voor een nieuwe normeringssystematiek, maar helaas zorgt de Voorjaarsnota als geheel, niet voor een stabiel en adequaat financieel beeld voor gemeenten'

In de begroting 2023 hebben we het 'Ravijn' voor het eerst zichtbaar gemaakt. Dit betekent dat het structurele begrotingsoverschot van ongeveer 1,2 miljoen in 2024, oplopend naar 2,8 miljoen in 2025 daalt naar rond de € 0 in 2026. In de miljoenennota 2023 heeft het kabinet eenmalig geld beschikbaar gesteld voor 2026, vooruitlopend op deze nieuwe financieringssystematiek. Dit heeft er in de begroting 2023 toe geleid dat er € 998.000 incidenteel beschikbaar is gekomen. Met de Voorjaarsnota 2023 van het Rijk worden deze middelen wel structureel gemaakt.

Uitgangspunt: het ontbreken van de meicirculaire brengt onzekerheid met zich mee. In deze kaderstelling is de Voorjaarsnota en de accresontwikkeling op basis van de Voorjaarsnota verwerkt. Dit is echter hoogst onzeker. De door het Rijk beschikbaar gestelde middelen voor de nieuwe financieringssysteem kenmerken wij als structureel. De stijging van de accressen en inflatiecorrectie is een zo goed mogelijke schatting op basis van de informatie uit de Voorjaarsnota.

Middelen jeugdzorg

Het uitgangspunt dat wij hanteren voor de extra middelen op het gebied van jeugdzorg is dat deze in 2023 voor 100% in de begroting zitten. Gezien de onduidelijkheid en onzekerheid over de structurele aard van deze middelen, hanteren de Provincies het uitgangspunt dat deze middelen als structureel aangeduid mogen worden. Voorzichtigheidshalve hebben wij deze middelen van 2024, voor 75% van de omvang, structureel in onze begroting verwerkt. De Voorjaarsnota van het Rijk geeft voor 2024 en 2025 duidelijkheid dat deze middelen in de volle omvang naar gemeenten komen. Voor de jaren daarna rekenen wij voorzichtigheidshalve, structureel op 75% van de omvang.

Uitgangspunt: de aanvullende middelen jeugdzorg worden structureel ingeboekt voor 100% in 2024 en 2025 en voor 75% in de jaren daarna.

Medio juni wordt er meer duidelijkheid verwacht over verbeteringen en besparingen in de jeugdzorg vanuit de hervormingsagenda Jeugdzorg. De door het Rijk opgelegde bezuinigingen zijn inmiddels verzacht. Onduidelijk is nog steeds in hoeverre gemeenten verantwoordelijk zijn voor het halen deze bezuinigingen en hoeverre gemeenten gecompenseerd gaan worden voor het niet kunnen realiseren van eventuele bezuinigingen.

Uitgangspunt: zolang er niet meer duidelijk is wordt het standpunt gehanteerd dat eventuele besparingen op de jeugdzorg voor de verantwoordelijkheid van het Rijk komen. Er wordt geen rekening gehouden met een aanvullende korting op het gemeentefonds.

Opschalingskorting

De opschalingskorting is, op landelijk niveau, bevroren tot en met 2025 op het niveau van € 300 mln. Door het Rijk is gezegd dat het restant van de opschalingskorting in 2026 in één keer voor rekening komt van de gemeenten, door een onttrekking van € 675 mln. uit het gemeentefonds. De VNG is nog in onderhandeling ten aanzien van de opschalingskorting. Overigens wordt de opschalingskorting al sinds 2019 vooruitgeschoven.

Uitgangspunt: vanaf 2026 houden wij rekening met de opschalingskorting. Dit betekent een structureel negatief effect van € 1.825.000 vanaf 2026.

Effect verwachte mutatie op gemeentefonds

Door voorgaande uitgangspunten te hanteren verandert het meerjarig perspectief als volgt:

Gemeentefonds (* € 1.000)	Jaar 2024	Jaar 2025	Jaar 2026	Jaar 2027
Structureel	1.156	1.596	-785	493
Totaal	1.156	1.596	-785	493

Autonome ontwikkelingen

Loon- en prijscompensatie

Het uitgangspunt voor prijscompensatie is het document 'Macro Economische Verkenningen' zoals dat door het CPB per september 2022 is gepubliceerd. Achteraf worden in dit document de werkelijke inflatoire effecten bijgesteld. Deze correcties zitten nog niet in onze begroting 2023, maar zijn wel van grote invloed op de komende jaren. De prijsstijging ten opzichte van de begroting is in 2023 12,7%. Voor de periode 2025-2026-2027 wordt rekening gehouden met percentages van respectievelijk 3,9%, 1,6% en 1,6%.

Voor de looncompensatie worden, volgens de uitgangspunten van de Twentse gemeenten, de salarissen eerst geactualiseerd op basis van de meest recente CAO. In april 2023 is er een akkoord bereikt over de CAO 2023. Uitgangspunt hierbij is de "Loonvoet sector overheid" volgens de Macro Economische Verkenningen. Op basis hiervan wordt de looncompensatie vastgesteld op 4,3% in 2024 en op 2% per jaar voor de periode 2025 t/m 2027.

We zien daarmee voor het eerst in lange tijd dat de te verwachten loonontwikkeling hoger is dan de te verwachten prijsontwikkeling. We stellen deze percentages uiteraard bij elke kadernota bij op basis van de dan meest actuele verwachtingen.

Deze percentages gelden voor het loon- en prijs beïnvloedbare gedeelte van onze begroting.

Het uitgangspunt dat wordt gehanteerd is dat de verhogingen op deze gebieden, direct door het Rijk, met de meicirculaire, worden gecompenseerd. Dit blijft echter onzeker. Gezien de bijzondere situatie, vanwege de hoogte van de inflatie, kan het hier om een groot structureel budget gaan.

De uitgangspunten bij loon- en prijscompensatie zijn, gezamenlijk met de andere Twentse gemeenten, in het verleden opgesteld. Dat is een technische exercitie. Voor het berekenen van looncompensatie is de "Loonvoet sector overheid", volgens de Macro Economische Verkenningen, het uitgangspunt. Voor prijscompensatie gaan we uit van de IMOC (netto materiele overheidsconsumpties). Door de internationale ontwikkelingen, zoals geschetst in het voorwoord, zijn de percentages die uit deze berekeningen komen extreem hoog (looncompensatie over 2023 is 10%, aflopend in de jaren daarna.) Voor prijscompensatie wordt in 2024 uitgegaan van 12,7%.

Deze rekenkundige exercitie heeft de volgende gevolgen:

Loon- en prijscompensatie (* € 1.000)	Jaar 2024	Jaar 2025	Jaar 2026	Jaar 2027
Structureel	-4.331	-5.281	-5.662	-6.631
Totaal	-4.331	-5.281	-5.662	-6.631

Dit betekent dat het saldo in 2024 met € 4,3 miljoen nadeliger wordt. Hierbij valt op dat de accresstijgingen en ontwikkelingen in het gemeentefonds, deze uitzettingen bij lange na niet compenseren. De verwachting

is dat de meircirculaire dit ook niet zal doen. De VNG ontplooit continue diverse acties om het kabinet hierop te wijzen en de problemen die dit veroorzaakt voor het voetlicht te brengen.

Inflatiecorrectie lokale lasten

Aan onze uitgavenkant houden wij rekening met de loon- en prijsstijgingen zoals geschetst in bovenstaande alinea. Uitzettingen aan onze uitgavenkant worden gecompenseerd aan de inkomstenkant. Hiervoor wordt een gewogen gemiddelde berekend tussen de loon- en prijscompensatie percentages. Hierbij geldt dat een uitzetting aan de inkomstenkant ook een uitzetting betekent aan de te verwachten kwijscheldingen.

Uitgangspunt: om uitzettingen te compenseren worden de inkomsten verhoogd met een gewogen gemiddelde tussen loon- en prijscompensatie, verminderd met te verwachten kwijscheldingen.

Dit betekent het volgende:

Inkomstenstijging (* € 1.000)	Jaar 2024	Jaar 2025	Jaar 2026	Jaar 2027
Structureel	1.458	1.562	1.521	1.654
Totaal	1.458	1.562	1.521	1.654

Overige autonome ontwikkelingen

Daarnaast zien we nog een aantal andere autonome ontwikkelingen. Zo zal het project 't Wooldrik, door eerder besluitvorming, niet meer in 2023 worden gerealiseerd. Bij een aantal andere projecten zien we, onder meer door lastig in te vullen vacatures vanwege krapte op de arbeidsmarkt, ook een uitloop. Zo wordt het project De Oversteek niet meer in 2024 afgerond, maar begin 2025. Het effect hiervan is dat de kapitaallasten naar achteren verschuiven. Dit levert met name in de periode 2024 t/m 2026 wel structurele voordelen van ongeveer € 700.000. Voor deze projecten is bij de begrotingsbehandeling 2023 een stelpost voor prijscompensatie van projecten ingevoerd. Met de huidige inflatiecijfers blijft deze stelpost, in volle omvang, nog steeds nodig. Het tijdstip waarop deze middelen nodig zijn verschuift, net als de projecten zelf, naar achteren. Hierdoor ontstaan er ook op deze stelpost in de jaren 2024 t/m 2026 structurele voordelen.

Door het ontvangen van structurele duurzaamheidsmiddelen van het Rijk (de 'CDOKE' middelen), kan de incidenteel opgenomen formatie voor duurzaamheid in 2024 en 2025 komen te vervallen. Dit levert incidenteel € 191.000 op. Mogelijk zijn deze middelen wel weer nodig op basis van het programmaplan waaraan momenteel wordt gewerkt.

Daarnaast is er nog aantal andere autonome ontwikkelingen. Denk hierbij aan een incidentele reparatieslag op de pilot JHT (Jeugd Hulp Team), staat de server co-locatie in Enschede structureel, niet goed begroot en werken we, onze andere stelposten bij. Dit geeft het volgende inzicht:

Autonome ontwikkelingen (* € 1.000)	Jaar 2024	Jaar 2025	Jaar 2026	Jaar 2027
Incidenteel	-9	71	0	0
Structureel	958	1.005	472	-412
Totaal	949	1.076	472	-412

Taakmutaties

Taakmutaties zijn middelen die met een bepaald oogmerk aan het gemeentefonds zijn toegevoegd, maar waar geen bestedingsverplichting aan ten grondslag ligt. Wij houden de middelen die met taakmutaties beschikbaar komen één jaar apart om er beleid op te ontwikkelen. Daarna vloeien deze middelen terug in de algemene middelen. Bij de meicirculaire 2023 kan hierdoor voor € 82.000 aan structurele taakmutaties vrijvallen. Een structurele taakmutatie van € 33.000 op het gebied van handhaving valt niet vrij, maar wordt ingezet bij de factsheets nieuw beleid.

Taakmutaties (* € 1.000)	Jaar 2024	Jaar 2025	Jaar 2026	Jaar 2027
Structureel	82	82	82	82
Totaal	82	82	82	82

Incidentele middelen

Het totaal van de incidenteel benodigde middelen in het bestaande begrotingssaldo en de autonome ontwikkelingen zijn als volgt:

Incidentele middelen (* € 1.000)	Jaar 2024	Jaar 2025	Jaar 2026	Jaar 2027
Incidenteel saldo begroting 2023	-652	-451	0	0
Overige autonome ontwikkelingen	9	-71	0	0
Totaal	-643	-522	0	0

De systematiek die wordt gehanteerd is dat het saldo van de begroting (en jaarstukken) altijd wordt verrekend met de algemene reserves. In de reserve beleidsontwikkeling zit na de jaarrekening 2022 € 16,5 miljoen. Het begrotingssaldo 2023 is, mede door de reservering van € 5 miljoen voor de Vloedbeltverbinding, € 7,2 miljoen negatief. Dit leidt tot een reserve beleidsontwikkeling waar € 9,3 miljoen in zit. Wij stellen voor om de benodigde incidentele middelen in 2024 en 2025 te dekken door uit de reserve beleidsontwikkeling € 1.165.000 te halen en deze te storten in de bestemmingsreserve 'verplichtingen exploitatie'. In de reserve beleidsontwikkeling zit daarna nog €8,1 miljoen.

Uitgangspunt: de incidentele middelen worden direct verrekend met onze reserves. Hierdoor blijft enkel het structurele saldo staan.

Totaal

De hiervoor geschetste ontwikkelingen leveren onderstaand totaalbeeld op:

Totaalbeeld (* € 1.000)	Jaar 2024	Jaar 2025	Jaar 2026	Jaar 2027
Structureel saldo begroting 2023	1.185	2.802	1.057	1.057
Gemeentefonds	1.156	1.040	-785	493
Loon- en prijsstijgingen	-4.331	-5.281	-5.662	-6.631
Inkomstenstijgingen	1.458	1.562	1.521	1.654
Overige autonome ontwikkelingen	958	1.005	472	-412
Taakmutaties	82	82	82	82
Structureel saldo	508	1.210	-3.315	-3.757
Incidenteel saldo	0	0	0	0

In dit beeld zijn de jaren 2024 en 2025 structureel sluitend. 2026 en 2027 laten een structureel tekort zien. Het tekort dat hier wordt gepresenteerd wordt veroorzaakt door de hoge indexaties en anderzijds door alle onzekerheden die in de voorjaarsnota van het Rijk zitten. Zo ontbreekt nog een goede uitwerking van de nieuwe financieringssysteem en weten we niet waar we aan toe zijn qua structurele jeugdmiddelen. Of de opschalingskorting wel of niet doorgaat en in welke omvang, is ook onzeker. De Voorjaarsnota is, met al deze onzekerheden, zo goed mogelijk verwerkt in deze cijfers. Het blijft ook onder voorbehoud van de definitieve cijfers van de meicirculaire 2023. Alle ontwikkelingen en onzekerheden over de middelen die vanuit het Rijk onze kant op komen, betekenen *niet* dat er direct actie ondernomen moet worden op het getoonde negatieve saldo in 2026 en 2027. Echter, wanneer we omstreeks deze tijd in 2024 nog steeds eenzelfde beeld zien voor de jaren 2026 en verder, dan volgt hieruit wel actie en zullen we voorstellen aan uw raad voorleggen.

Structureel beschikbare middelen

Vanuit het bovenstaande beeld kunnen er geen nieuwe structurele beleidsvoorstellen worden gedaan. Wij beschikken echter wel over een structurele stelpost beleidsontwikkeling, die kan worden ingezet voor structureel nieuw beleid. De hoogte van deze stelpost is als volgt:

Bedrag (* € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Stelpost beleidsontwikkeling	100	200	300	400

Vanuit het structurele overschot in 2024 en 2025 kan deze stelpost worden aangevuld. In 2026 en 2027 lukt dit niet. Dit betekent dat wij voor nieuwe beleidsvoorstellen, structureel, maximaal € 300.000 (we kunnen dit in 2026 immers niet ophogen tot € 400.000) ter beschikking hebben, tenzij de nieuwe beleidsvoorstellen ook structurele baten genereren.

Uitgangspunt: wij zetten maximaal de stelpost beleidsontwikkeling in voor nieuwe beleidsvoorstellen. Dit wordt in 2024 en 2025 aangevuld vanuit het structurele overschot. Dit betekent dat er vanaf 2024 € 300.000 aan structurele ruimte is voor nieuw beleid, tenzij deze voorstellen ook structurele baten genereren.

Incidenteel beschikbare middelen

Naast de structureel beschikbare middelen beschikken wij ook over incidenteel beschikbare middelen. Deze zitten in onze reserves. In de onderstaande tabel staan onze incidentele middelen weergegeven. Dit beeld is op basis van de resultaatbestemming bij de jaarstukken 2022 onder voorbehoud van goedkeuring door de accountant en uw raad. In de begroting 2023 is de bestemmingsreserve 'Decentralisaties' ingezet, besteed en weer opgeheven, waardoor wij over de volgende incidentele middelen beschikken:

Totaalbeeld (* € 1.000)	Saldo na resultaatbestemming jaarstukken 2022
Algemene reserve	8.453
Algemene reserve grondexploitatie	1.789
Reserve beleidsontwikkeling	16.530
Algemene reserves	26.772
Reserve gezondheidscentrum	647
Reserve verplichtingen exploitatie	101
Reserve verplichtingen kapitaallasten	4.244
Reserve budgetoverheveling	2.771
Reserve onderhoud vastgoed	1.134
Reserve Programma Organisatie	667
Reserve Totaalvisie	73
Reserve Bomenplan	185
Reserve Noodfonds	400
Reserve huisvesting en bijbehorende voorzieningen	2.455
Bestemmingsreserves	12.677
Eindtotaal	39.449

Vanuit de reserve beleidsontwikkelingen kunnen éénmalige uitgaven, die voortvloeien uit ons beleid, worden gedekt. Door het begrote resultaat in 2023 van bijna € 7,2 miljoen negatief (vooral veroorzaakt door de éénmalige uitgave voor de Vloedbeltverbinding) hierop te corrigeren en de incidentele autonome ontwikkelingen in de jaren erna, zoals beschreven in de alinea incidentele middelen, hieruit te dekken, levert dit het volgende beeld van de reserve beleidsontwikkeling op:

Reserve beleidsontwikkeling	Bedrag (* € 1.000)
Stand resultaatbestemming 2022	16.530
Begrotingssaldo 2023	-7.157
Incidentele autonome ontwikkelingen 2024	-643
Incidentele autonome ontwikkelingen 2025	-522
Stand reserve beleidsontwikkeling	8.208

Nieuwe beleidsvoorstellen

Met deze Nota Kaderstelling worden een aantal nieuwe beleidsvoorstellen gedaan. Deze worden beleidsmatig weergegeven in de programma's in de betreffende hoofdstukken. In bijlage A staan alle factsheets die wij (volledig of gedeeltelijk) in de begroting willen opnemen. In bijlage B staan alle factsheets waarover wel gesproken is, maar die wij niet willen opnemen in de begroting.

De volgende nieuwe beleidsvoorstellen zijn gedaan:

1. Wonen en leven (* € 1.000)	I / S	2024	2025	2026	2027
Rotonde Azelosestraat – Twickelerblokweg en fietsverbinding Twickelerblokweg	S	0	12	12	12
Dekking Stelpost beleidsontwikkeling	S		-12	-12	-12
Rioolvervanging Spanjaardswijk (dekking Rioolheffing)	S	0	0	0	0
Rioolvervanging Prins Bernardlaan (dekking Rioolheffing)	S	0	0	0	0
Voorbereidingskrediet Motie 22-08 herinrichting N743 en N744	I	100	0	0	0
Dekking Reserve beleidsontwikkeling	I	-100	0	0	0

2. Duurzame toekomst (* € 1.000)	I / S	2024	2025	2026	2027
Uitvoeringsprogramma vrijetijdseconomie	S	59	59	59	59
Dekking reclame en toeristenbelasting	S		-59	-59	-59
Dekking Stelpost beleidsontwikkeling	S	-59			
Economie in Borne	S	5	5	5	5
Dekking Stelpost beleidsontwikkeling	S	-5	-5	-5	-5
Duurzaamheid	S	0	0	0	0

3. Inclusieve samenleving (* € 1.000)	I / S	2024	2025	2026	2027
Integraal huisvestingsplan	I	60	0	0	0
Dekking Reserve beleidsontwikkeling	I	-60	0	0	0
Programma Sociaal Domein	I	25	25	25	0
Dekking Reserve beleidsontwikkeling	I	-25	-25	-25	0
Uitvoeringsprogramma Cultuurregio Twente	I	3	0	0	0
Uitvoeringsprogramma Cultuurregio Twente	S	0	15	15	15
Dekking Reserve beleidsontwikkeling	I	-3	0	0	0
Dekking Stelpost beleidsontwikkeling	S	0	-15	-15	-15
Inclusieagenda	I	10	0	0	0

Dekking Reserve beleidsontwikkeling	I	-10	0	0	0
Versterking voorliggende voorzieningen (ten dele dekking uit materiële budgetten)	S	107	107	107	107
Dekking Stelpost beleidsontwikkeling	S	-40	-40	-40	-40
Dekking materiële budgetten	S	-67	-67	-67	-67

4. Bestuur en samenleving (* € 1.000)	I / S	2024	2025	2026	2027
Digitale dienstverlening	S	19	19	19	19
Dekking Stelpost beleidsontwikkeling	S	-19	-19	-19	-19
Project de Oversteek	I	250	0	0	0
Project de Oversteek	S	0	0	67	67
Dekking Reserve beleidsontwikkeling	I	-250	0	0	0
Dekking Stelpost beleidsontwikkeling	S	0	0	-67	-67
Faciliteren Ondernemingsraad	S	19	19	19	19
Dekking Stelpost beleidsontwikkeling	S	-19	-19	-19	-19
HR - werving en selectie	I	25	25	25	0
Dekking Reserve beleidsontwikkeling	I	-25	-25	-25	0
Uitvoering Informatiebeveiliging, privacy en security	I	17	0	0	0
Uitvoering Informatiebeveiliging, privacy en security	S	105	105	105	105
Dekking Reserve beleidsontwikkeling	I	-17	0	0	0
Dekking Stelpost beleidsontwikkeling	S	-105	-105	-105	-105
Uitvoering projecten 2024 Projectportfolio I&A	I	123	0	0	0
Uitvoering projecten 2024 Projectportfolio I&A	S	68	68	68	68
Dekking Reserve beleidsontwikkeling	I	-123	0	0	0
Dekking Stelpost beleidsontwikkeling	S	-68	-68	-68	-68
Vervanging audiovisuele middelen raadszaal (bij Huis van Borne)	I	275	0	0	0
Vervanging audiovisuele middelen raadszaal (bij Huis van Borne)	S	0	15	15	15
Dekking Reserve beleidsontwikkeling	I	-275	0	0	0
Dekking Stelpost beleidsontwikkeling	S	0	-15	-15	-15
Extra Boa	S	33	33	33	33
Dekking Stelpost taakmutaties	S	-33	-33	-33	-33

In 2023 is de aangepaste financiële verordening vastgesteld door de gemeenteraad. In de verordening is opgenomen dat activa met een aanschafwaarde lager dan €50.000 niet geactiveerd wordt. Op basis hiervan is de 'staat activa' doorgelicht. De boekwaarde van alle investeringen met een aanschafwaarde lager dan € 50.000 is per 2023 € 1.037.000. Door deze boekwaardes incidenteel af te boeken levert dit ons, structureel, het volgende op:

5. Financieel gezond (* € 1.000)	I / S	2024	2025	2026	2027
Activa conform financiële verordening	S	153	79	76	73

Uitgewerkte beleidsvoorstellen die niet worden opgenomen in de begroting

In onderstaande tabel staan per programma de beleidsvoorstellen die wel zijn uitgewerkt, maar niet zijn overgenomen in deze kaderstelling. De factsheets hiervan zijn te vinden in bijlage B.

Programma	Onderwerp	I / S
Financieel gezond	Verduurzaming sporthal de Wensinkhof	S
Wonen en leven	Aanleg F35 buiten de bebouwde kom	S
Wonen en leven	Upgrade wegen Weerselosestraat en Stroom Eschlaan	S
Wonen en leven	Laadinfrastructuur	S
Inclusieve samenleving	Formatie jeugd en Wmo	S

Financieel eindbeeld Nota Kaderstelling

Incidentele effecten van de nieuwe beleidsvoorstellen worden verrekend met de reserve beleidsontwikkeling. De structurele effecten worden in 2024 en 2025 verrekend met het structurele begrotingssaldo. Vanaf 2026 worden de structurele effecten gedekt uit de stelpost beleidsontwikkeling. Hierdoor blijft het structurele saldo vanaf 2026 nagenoeg ongewijzigd. Bij een drietal voorstellen wordt er (gedeeltelijk) structureel andere dekking voorgesteld. Het gaat hierbij om het voorstel over Vrijtijdseconomie, binnen het programma duurzame toekomst en het voorstel 'Versterking voorliggende voorzieningen', binnen het programma Inclusieve samenleving. Daarnaast stellen we voor om de audiovisuele middelen voor de raadszaal, vanuit de reserve beleidsontwikkeling € 275.000, over te hevelen naar de bestemmingsreserve 'verplichtingen kapitaallasten'. Hieruit kunnen vervolgens de kapitaallasten worden gedekt.

Het totale financiële effect van het nieuwe beleid en de dekkingsvoorstellen is als volgt:

Nieuwe beleidsvoorstellen en dekking (* € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Structureel nieuw beleid	-224	-352	-422	-425
Dekking vanuit stelpost beleidsontwikkeling	100	200	300	300
Dekking vanuit overige budgetten	67	126	126	126
Effect op het begrotingssaldo	-57	-26	4	1

Uitgangspunt: om de structurele last voor de vervanging van audiovisuele middelen voor de raadszaal te kunnen dekken wordt € 275.0000 vanuit de reserve beleidsontwikkeling overgeheveld naar de bestemmingsreserve verplichtingen kapitaallasten. Hieruit kunnen de kapitaallasten van de vervanging worden gedekt.

Hiermee komt het begrotingssaldo er als volgt uit te zien:

Totaalbeeld (* € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Structureel saldo begroting 2023	1.185	2.802	1.057	1.057
Gemeentefonds	1.156	1.040	-785	493
Loon- en prijsstijgingen	-4.331	-5.281	-5.662	-6.631
Inkomstenstijgingen	1.458	1.562	1.521	1.654
Overige autonome ontwikkelingen	958	1.005	472	-412
Taakmutaties	82	82	82	82
Structureel saldo	508	1.210	-3.315	-3.757
Nieuwe beleidsvoorstellen: effect op het saldo	-57	-26	4	1
Structureel saldo	451	1.184	-3.311	-3.756

Door de incidenteel benodigde middelen direct te dekken uit de ‘reserve beleidsontwikkeling’ ontstaat het volgende beeld:

Reserve beleidsontwikkeling	Bedrag (* € 1.000)
Stand resultaatbestemming 2022	16.530
Begrotingssaldo 2023	-7.157
Incidentele autonome ontwikkelingen 2024	-643
Incidentele autonome ontwikkelingen 2025	-522
Stand reserve beleidsontwikkeling	8.208
Incidenteel effect nieuw beleid	-2.025
Stand reserve beleidsontwikkeling per 2024	6.183

Dit betekent dat de jaren 2024 en 2025 structureel sluiten. Dat de jaren 2026 en 2027 structureel niet zijn gewijzigd qua begrotingssaldo en dat er, ondanks een uitname van ongeveer € 2 miljoen uit de reserve beleidsontwikkeling, nog steeds € 6,2 miljoen in de reserve beleidsontwikkeling zit. Aangezien onze algemene reserve en algemene reserve grondexploitatie op niveau blijven, blijft ons weerstandsniveau uitstekend. Bij de begroting 2024 zullen wij de kengetallen presenteren.

De programma's

Wonen en Leven

De ambitie van de gemeente Borne luidt: "Ruimte voor een groeiende en leefbare gemeente."

Het woon- en leefklimaat in Borne wordt in hoge mate gewaardeerd. Dat willen we zo houden. De druk op de woningmarkt is uitzonderlijk hoog, zo ook in Borne. Dat geldt voor alle woonsegmenten, maar de druk is het grootst in het betaalbaar segment. Door de krappe woningmarkt met als gevolg een nog steeds hoog prijsniveau en de stijgende rente die niet evenredig wordt gecompenseerd door prijsdalingen, is het voor onze gemiddelde inwoners vrijwel onmogelijk om een betaalbare, koop- of huurwoning te vinden. Het is daarom belangrijk in alle prijssegmenten, voor alle doelgroepen te bouwen. We willen, samen met onze partners, waaronder woningcorporatie Welbions, deze toenemende behoefte zo goed mogelijk faciliteren. In het kader van de 'Regionale Woondeal Twente' leveren wij, met onze ambitie, een bijdrage aan het oplossen van de woningbehoefte in Borne en in goede samenspraak, ook in de regio Twente.

Daarnaast staat Borne, net als andere gemeenten, voor de enorme uitdaging om, naast de warmtetransitie naar aardgasloze en (bijna) energie-neutrale nieuwbouw, de bestaande woningvoorraad te verduurzamen. De inzet is om zoveel mogelijk kansen hiertoe te benutten en samenwerking te zoeken in een regionale aanpak, bijvoorbeeld voor een regionaal warmtenet.

Het niveau van de energielabels, van een groot deel van de woningvoorraad in Borne, is de afgelopen jaren aanzienlijk verbeterd. Ook het particuliere woningbezit is op het gebied van energieverbruik verbeterd, vooral door toepassing van energiebesparende maatregelen, isolatie of gebruik van zonnepanelen. Diverse subsidiemogelijkheden, zowel vanuit zowel de gemeente als het Rijk en de Provincie, hebben in dit verband stimulerend gewerkt.

Wonen en Bouwen

Woningmarkt

De woningmarkt kende de afgelopen jaren een enorme dynamiek. De forse prijsontwikkelingen, rentestijgingen en inflatie, die een sterk effect hebben op de prijzen van bouwmaterialen en op de personeelskosten, hebben ertoe geleid dat de realisatie van nieuwe woningen steeds moeizamer is geworden. De commerciële haalbaarheid voor ontwikkelaars staat daarmee overigens ook onder druk. Het heeft er ook toe geleid dat de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening een aantal beleidswijzigingen heeft doorgevoerd. Die lijken, vanaf de beoogde datum van 1-1-2026, verankerd te worden in een de nieuwe wet: 'Versterking regie Volkshuisvesting'.

Onze woningbouwopgave zal daarmee zowel kwantitatief als kwalitatief veranderen, zowel in Borne als in Hertme en Zenderen. Nu al hebben we in de regionale Woondeal Twente vastgelegd dat we op zoek gaan naar intensivering van het woningbouwprogramma in het sleutelproject de Bornsche Maten (400 woningen extra). Daarnaast vraagt de nieuwe wet ons ook om twee derde van het woningbouwprogramma in het betaalbare segment te realiseren. Daarvan zal ongeveer de helft door de woningcorporatie gerealiseerd moeten worden. De komende jaren zullen we onze schouders onder deze opgave moeten zetten. Het versnellen van woningbouw is daarbij van groot belang. Dit lukt niet alleen door de inzet van tijdelijke woningen (flexwoningen), maar ook door het versneld uitvoering

geven aan bestaande plannen. Hiervoor zullen noodzakelijke randvoorwaarden in orde gebracht moeten worden. Denk daarbij aan personele capaciteitstekorten, planologische procedures, de bijbehorende noodzakelijke voorzieningen, etc.

Ruimtelijke ontwikkeling

De gemeente Borne ontwikkelt een Omgevingsvisie voor de lange termijn (2024+) voor de gehele fysieke leefomgeving. We doen dat niet alleen. Samen willen we ruimte maken: met inwoners, ondernemers, ketenpartners en maatschappelijke organisaties. De Omgevingsvisie beschrijft beelden van de gewenste toekomst van de fysieke leefomgeving (waaronder ruimte, water, milieu, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed), en brengt ontwikkelingen (zoals klimaatadaptatie, energietransitie en gezondheid) met elkaar in verband.

Volgens de planning zal de raadsbehandeling van de Omgevingsvisie in het eerste kwartaal van 2024 plaatsvinden. Hierin krijgen ook onderwerpen als de Visie op de Haven en de verbinding Oud Borne met het nieuwe centrum, een plek als onderdeel van de stedenbouwkundige visie op het centrum.

Mobiliteit

Vloedbeltverbinding

De doelstelling in het programmaonderdeel is ervoor te zorgen dat inwoners en zakelijk verkeer zich veilig en makkelijk in Borne kunnen verplaatsen. Daarvoor is een aantal initiatieven in voorbereiding. Samen met de Provincie wordt gewerkt aan de realisatie van de Vloedbeltverbinding. Het plan MER is inmiddels gereed. De financiën zijn gereserveerd en de Provincie is gestart met het inpassingsplan. Het wachten is op de formatie van Gedeputeerde Staten, hun standpunt met betrekking tot de zienswijzen die zijn ingediend en daarmee op de verdere afronding van de planvorming.

Rechtstreeks gevolg van de nieuwe Vloedbeltverbinding is de herwaardering van de N743. Hiervoor worden voorbereidende werkzaamheden verricht, zodat bij het gereedkomen van de Vloedbeltverbinding, onmiddellijk kan worden doorgepakt op de ontwikkelingen van deze, op dat moment binnenstedelijke, route en alle ontwikkelingen die daar op dat moment mogelijk worden. Deze ontwikkelingen maken straks deel uit van de nog te verschijnen Omgevingsvisie. Hoewel het nu nog niet mogelijk is de opgave precies te begroten, wordt wel een eenmalig voorbereidingskrediet van €100.000 voorgesteld om, zodra het Provinciaal inpassingsplan is vastgesteld, de voorbereidingen van wegaanpassingen op te starten.

Verkeersmaatregelen

Momenteel wordt de mobiliteitsvisie opgesteld. Deze wordt in het eerste kwartaal 2024 ter vaststelling aan de Raad aangeboden. Daarna wordt de visie vertaald in een uitvoeringsplan dat in de begroting opgenomen zal worden. Dat betekent voor nu een 'pas op de plaats' met betrekking tot nieuwe investeringen in infrastructuur. In afwijking daarvan vragen we nu wel krediet voor het aanleggen van de rotonde Azelosestraat/Twickelerblokweg. Dit, omdat hieraan subsidies van het Rijk en de Provincie zijn verbonden. Daardoor wordt 65% van deze kosten gesubsidieerd. Deze kans willen we niet laten liggen.

Fietsinfrastructuur

De fietssnelweg F35 is voor een groot deel gerealiseerd. Echter op Borns gebied ontbreekt buiten de bebouwde kom nog een gedeelte richting Almelo. Het voornemen was om dat in 2024 te realiseren. Er is echter een discussie met de gemeente Almelo en de Provincie over het te volgen tracé. Dat betekent dat we de realisatie temporiseren en dus niet in 2024 zullen oppakken.

Openbare ruimte

Inrichting

De openbare ruimte in Borne wordt stapsgewijs meer publieksvriendelijk ingericht. Daarbij spelen aspecten als klimaatadaptatie, hittestress en waterberging een belangrijke rol. Groen en biodiversiteit maken een prominent onderdeel uit van de uitvoeringsplannen. In deze aanpak wordt gekeken in hoeverre de plannen voor het uitvoeren van het bomenplan, beheerstechnisch, kunnen worden geïntegreerd.

Speelbeleid

Het opstellen van een speelbeleid is door personeelsgebrek vertraagd. Recent is deze vacature ingevuld, zodat deze taak onlangs opnieuw is opgepakt. Het speelbeleid is in 2024 gereed voor besluitvorming.

Spanjaardswijk

Na een goed verlopen en uitgebreid participatietraject, staat de uitvoering van dit project op het punt van starten. Voor de rioolvervanging, die gelijktijdig wordt aangepakt (werk met werk), zijn extra middelen nodig die we dekken uit de voorziening 'riolering'.

Rioolplan

In Wensink-Zuid is de 1^e fase van een nieuwe, klimaat adaptieve en groenere inrichting gerealiseerd. Zoals daar ook in de Spanjaardswijk aan wordt gewerkt. Borne kent echter nog een groot aantal buurten en straten van vóór 1980. Daar zijn het riool en de openbare ruimte in de komende jaren aan vervanging toe. Voor de wijken van vóór 1980 wordt momenteel een prioritering gemaakt. Daarbij wordt ondermeer gekeken naar de onderhoudsstatus en bestendigheid van wegen, riool, groen, verkeer, water en hittestress. Dit leidt tot een Meerjarig Investeringsplan, zodat deze noodzakelijke grootschalige vernieuwing van de openbare ruimte programmatisch opgestart kan worden. Waar mogelijk wordt ook daarbij 'werk met werk' gemaakt. Bij het opstellen van deze kadernota is dit plan nog niet gereed.

Er is in de voorziening 'riolering' investeringsruimte te vinden door een andere begrotings- en afschrijvingssystematiek uit te werken en door meer realistische afschrijvingstermijnen te hanteren. Deze systematiek wordt de komende tijd nader uitgewerkt in een voorstel dat aan de Raad wordt voorgelegd. Dankzij deze keuze kan de rioolheffing voor onze inwoners en bedrijven laag blijven, maar kunnen we wel de noodzakelijke investeringen blijven doen.

Vooruitlopend hierop is de vervanging van het riool op de Prins Bernhardlaan urgent. Dit riool is 70 jaar oud en in slechte staat. Door dit riool in 2024 te vervangen proberen we schade en calamiteiten, en de daarmee samenhangende (financiële) risico's, te voorkomen. Dekking vindt plaats binnen de voorziening riolering.

Richtinggevende beleidskeuzes

Wij verzoeken u om onderstaande besluiten te nemen die het hierboven geschetste beleid mogelijk maakt.

- **23int00887** Rioolvervanging Spanjaardswijk. Wordt gedekt uit het rioolfonds.
- **23int00948** Planvorming voor herinrichting N743 en N744. Incidenteel € 100.000
- **23int00951** Aanleg rotonde Azelosestraat/Twickelerblokweg en verbeteren fietspad Twickelerblokweg. Structureel gevolg: € 12.000.
- **23int00892** Rioolvervanging Pr. Bernardlaan. Wordt gedekt uit het rioolfonds.

Duurzame Toekomst

In 2050 is Borne klimaat- en CO₂-neutraal. En in 2030 is 49% van die doelstelling t.o.v. 1990 bereikt. In de periode vanaf nu tot dan groeit het bewustzijn van de inwoners van hun directe invloed op het energiegebruik. Alle gebruikte energie is in 2050 dan ook 100% duurzaam en dankzij het groeiende bewustzijn gaat iedereen daar zuinig mee om.

De drie strategische pijlers waarlangs dit resultaat wordt geboekt zijn:

- Energiebesparing
- Transitie warmte (gasloos wonen)
- Opwekking van hernieuwbare elektriciteit uit zon en wind.

De inzet om dat te bereiken is het versterkt inzetten van een integrale, participatieve benadering van duurzaamheidsvraagstukken in de kernen, wijken en het buitengebied. Het programma hiervoor wordt in de loop van 2023 opgesteld en voor bestuurlijke besluitvorming aangeboden.

Deze beleidsdoelen zijn in het Raadsakkoord vastgelegd.

Op onderstaande beleidsterreinen wordt hier en daar al flinke voortgang geboekt. Een 'Integraal Programma Duurzaamheid' zal nog dit jaar (2023) aan de Raad worden voorgelegd. De voortgang wordt overigens wel gehinderd door de moeizame arbeidsmarkt, waardoor het aantrekken van hiervoor gekwalificeerde collega's stagneert.

Waar staan we nu

In 2021 is de Energievisie voor energietransitie vastgesteld. De aanvraag voor (personele) middelen bij het CDOKE is inmiddels gehonoreerd. En daarop is een dynamische uitvoeringsagenda vastgesteld om de doelen uit de Energievisie te realiseren. Met betrekking tot de Windenergie heeft de Raad besloten geen beleidskader te willen vaststellen. Met betrekking tot zonne-energie worden op dit moment voorstellen uitgewerkt om tot een visie op dit onderwerp te komen. Dit in overeenstemming met de RES-2.0 doelen. Samen met regionale partners wordt de planfase van het project 'Duurzaamheidsroute A35' voorbereid om vervolgens samen met Rijkswaterstaat, gemeenten, marktpartners en bewoners te investeren in grootschalige zonne-energie langs de A35. De beoogde besluitvorming hiervoor wordt in het najaar '23 aan de Raad voorgelegd. In 2024 worden de aanvragen behandeld en kan de uitvoering starten.

Wat dichterbij huis, wordt in samenwerking met 'Duurzame initiatieven' de samenwerking in het energieloket en de inzet van energiecoaches voortgezet. Dit is een gezamenlijk loket van Overijsselse gemeenten.

Aansluitend op het voornemen van de Raad en de wijkraad Wensink Zuid, is een traject gestart om de wijk op termijn aardgasvrij te maken. De bewoners krijgen de ruimte om deze opgave grotendeels zelf aan te pakken. Ter ondersteuning van de bewoners is een procesbegeleider aangesteld. Het is de bedoeling in de loop van 2024 te starten met de uitvoering van het plan.

In het kader van het Nationaal Isolatie Programma is inmiddels een (rijks)subsidieaanvraag in voorbereiding, zodat volgend jaar hieraan uitvoering kan worden gegeven.

Voor het programmaonderdeel 'Zon op het dak' is de personele invulling een onderdeel van de gehonoreerde CDOKE-subsidieaanvraag. Er wordt daarom op dit moment gewerkt aan een verhoging van de inzet op dit onderwerp, zodat resultaten in 2024 kunnen worden geboekt.

Energiearmoede

Vanuit het rijk is een financiële tegemoetkoming ingesteld voor huishoudens die door de gestegen energieprijzen in het nauw zijn gekomen. Het gaat om de inkomensgroep tot 120% van het minimum inkomen. Dit programma wordt op dit moment uitgevoerd, met een eventuele uitloop tot 2024.

Bedrijvigheid, Ondernemersklimaat en Vrijtijdseconomie

De aantrekkingskracht van Borne uit zich in nieuwe bedrijvigheid. Het groene karakter en de vele culturele activiteiten zorgen voor een steeds weer toenemend aantal toeristen naar Borne en de kerkdorpen. Er bestaat een goede samenwerking tussen de BBO, evenementenorganisatoren, bedrijven, de inwoners en de gemeentelijke organisatie. Deze gunstige omstandigheden hebben ertoe geleid dat er door de Raad middelen beschikbaar zijn gesteld om een Economische visie op te stellen. Deze visie maakt straks onderdeel uit van de Omgevingsvisie, waaraan op dit moment vorm wordt gegeven.

De Visie Vrijtijdseconomie (VTE) is inmiddels door de Raad vastgesteld.

Om de kosten van de uitvoering te dekken stellen wij voor met ingang van 2025 hiervoor, naast de reclamebelasting, een toeristenbelasting in te voeren.

Natuur, Milieu en Landschap

Als het gaat over het invoeren van klimaatadaptatie-maatregelen, wordt in Borne aan een reeks van maatregelen gewerkt. De Raad heeft in het Raadsakkoord de wens uitgesproken daarnaast de biodiversiteit te willen bevorderen. Borne is, in een samenwerking van 5 gemeenten uit de regio Zuidoost Twente, intensief betrokken bij het opstellen van het programma PPLG-ZO (Provinciaal Programma Landelijk Gebied Zuidoost Twente). Dit programma komt voort uit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG).

Met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) zet het Rijk in op een integrale aanpak voor natuur, water en klimaat. De Provincies stellen op basis van deze landelijke (taakstellende) opgaven een Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) op. Vanuit het Nationaal programma is, wanneer de Eerste Kamer daarmee instemt, een transitiefonds van ruim € 24 miljard beschikbaar. Om in aanmerking te komen voor een bijdrage uit dit fonds moeten Provincies vóór 1 juli 2023 hun programma's bij het Rijk aanleveren. Kort samengevat geeft het PPLG aan hoe de Provincie invulling wil geven aan een leefbaar landelijk gebied, de realisatie van de verschillende doelen en wat daarvoor nodig is. De Provincie richt zich daarbij op de zogenaamde 3x3 aanpak (3 doelen, 3 randvoorwaarden en maatwerk voor 3 categorieën boeren).

De 3 doelen waarop het PPLG zich richt zijn:

- Het behoud en de versterking van de sociaaleconomische kwaliteit van het platteland;
- Het realiseren van een toekomstbestendig perspectief voor de landbouw;
- Het realiseren van natuurherstel, een robuust watersysteem en minder emissies van broeikasgassen.

De 3 randvoorwaarden:

- Samenwerking in en met de gebieden;
- Alle sectoren dragen evenredig bij aan de gestelde natuur-, water en klimaatdoelen;
- De doelen worden in één keer opgepakt (integraal).

Daarbij wordt gestreefd naar maatwerk voor drie categorieën boeren:

- De afbouwer/stopper
- De blijver die zo veel mogelijk op het huidige (intensieve) pad door wil
- De omvormer die het bedrijf op de huidige plek extensiever wil runnen en/of verbreden

Circulaire Economie

De gemeente Borne werkt toe naar een circulaire economie, waarin afval wordt getransformeerd tot grondstoffen. Het doel is tevens om de gemiddelde afvalstroom per inwoner te verminderen van 100kg per jaar nu, naar 50kg in 2030. De eerste stappen in afval-hergebruik zijn al gezet. Met inzet van (tijdelijke) arbeidskracht vanuit de CDOKE-subsidie zal gewerkt worden aan het optimaliseren van het bijbehorende uitvoeringsbeleid. De daadwerkelijke uitvoering wordt in een later stadium aangepakt zodra er, vanuit het opgestelde uitvoeringsbeleid, een helder inzicht is verkregen in de financiële consequenties.

Richtinggevende beleidskeuzes

Wij verzoeken u om onderstaande besluiten te nemen die het hierboven geschetste beleid mogelijk maakt.

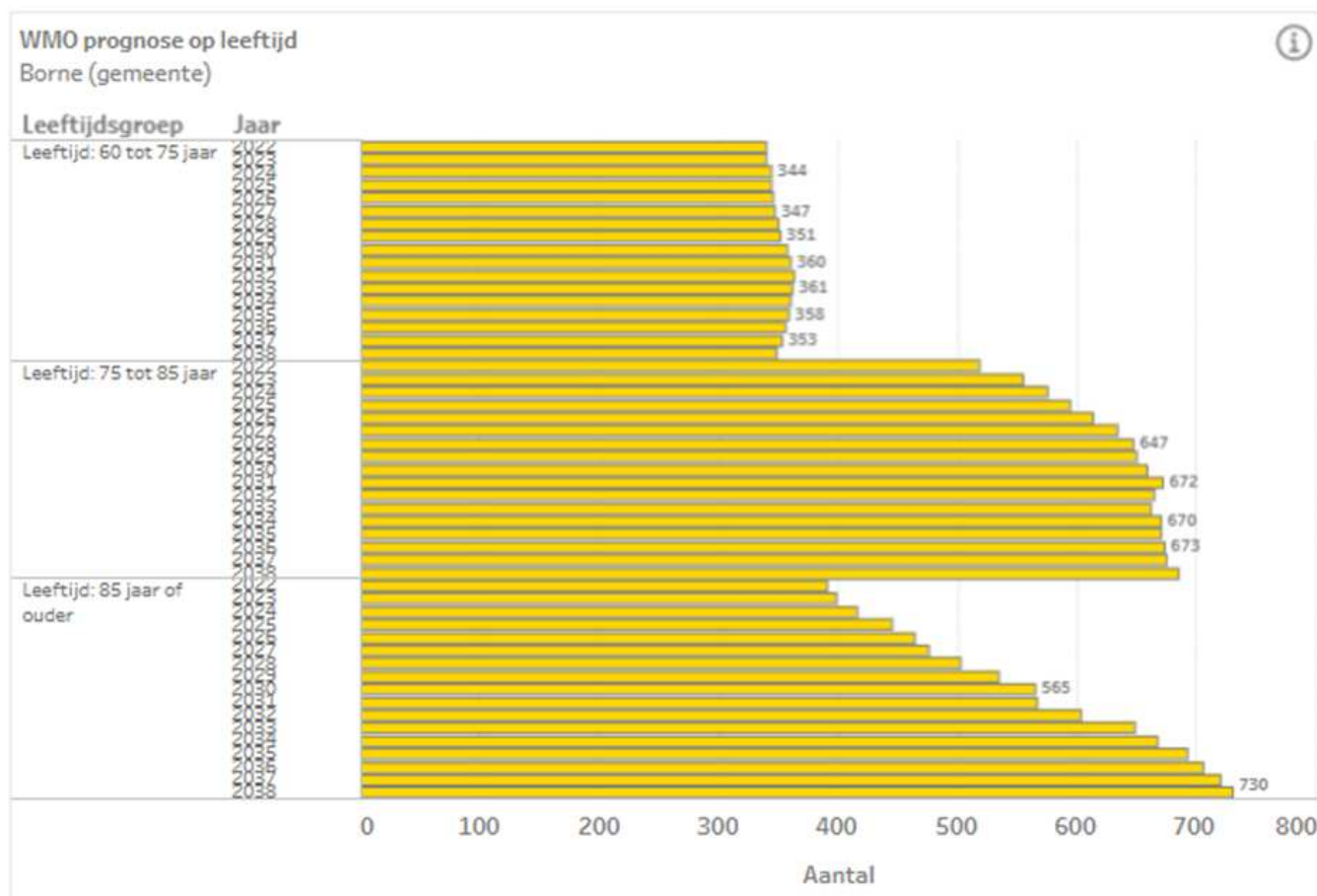
- **23int02365** duurzaamheid geen extra financiële vraag.
- **23int00921** Economie in Borne: structureel € 5.000
- **23int00877** Uitvoeringsprogramma (visie) vrijetijdseconomie 2024- 2032 structureel: €59.000 met vanaf 2025 dekking uit reclamebelasting en toeristenbelasting

Inclusieve Samenleving

Demografische ontwikkeling in relatie tot zorg

Gelet op de maatschappelijke ontwikkelingen, waaronder de snel toenemende vergrijzing, de gevolgen van corona (long-covid en psychische problematiek) en de druk op bestaanszekerheid, neemt het beroep op ondersteuning de komende jaren fors toe.

Bovendien: het aantal huishoudens in Borne in de leeftijd van 65+ stijgt flink. In 2030 is 56% van de huishoudens 65+ (waarvan 17% een paar en 39% alleenstaand). Dit stijgt in 2040 naar 61% (waarvan 16% een paar en 45% alleenstaand). De verwachting is wel dat de jongere oudere langer vitaal zal zijn en minder een beroep op ondersteuning hoeft te doen. Maar vanaf 75+ zal de vraag voor steun aanmerkelijk toenemen. De groep van 75 tot 85-jarigen stijgt in Borne (vanaf 2022) met 31% in 2038. Bij de groep van 85+ zien we een stijging van 82% in 2038 ten opzichte van 2022. Deze demografische ontwikkeling betekent bovendien dat er voldoende passende woningen voorhanden moeten zijn. Ook al omdat het regeringsbeleid al langere tijd uitgaat van het gegeven dat men zo lang mogelijk zelfstandig thuis blijft wonen. Maar wel met de nodige ondersteuning. Dat betekent overigens wel dat er tevens een toename in complexiteit van de hulpvraag te zien zal zijn.

Jeugd

De besprekingen tussen het Rijk en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) over de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028 hebben lange tijd stilgelegen. De bedoeling was dat medio november 2022 deze agenda op hoofdlijnen zou zijn afgerond. Recent zijn de besprekingen hervat. Dit gebeurde nadat een principeakkoord was bereikt over het financiële kader.

Hervormingen in de jeugdzorg zijn hard nodig om jeugdigen en gezinnen die dat nodig hebben, zo snel mogelijk passende zorg te bieden. Tegelijkertijd moet het hele jeugdzorgstelsel financieel houdbaar worden. Het gaat daarbij om een combinatie van maatregelen en middelen. De landelijke afspraak is dat in 2024 en 2025 besparingen met in totaal € 385 miljoen worden verminderd. Daarmee worden gemeenten zo goed mogelijk in staat gesteld om, bij ingewikkelde maatschappelijke omstandigheden, de jeugdzorg te verbeteren. Dit is een belangrijke stap naar een inhoudelijk akkoord. Nu is het aan het kabinet en gemeenten om met aanbieders, professionals en cliëntenorganisaties de totale Hervormingsagenda Jeugd zo spoedig mogelijk vast te stellen en uit te voeren.

Ook bij jeugd zien we de tendens dat ondersteuning steeds meer zo dichtbij mogelijk, zo vroeg mogelijk en in de eigen, veilige omgeving, gaat plaatsvinden. In Borne boeken we daar inmiddels goede resultaten mee.

In het sociaal domein zien we de negatieve invloed van inflatie en de krapte op de arbeidsmarkt. Dat toont zich vooral bij de zorgaanbieders en in de kosten die moeten worden gemaakt.

Preventie

Belangrijke opgaven liggen in het beter bereiken van mensen in de meest kwetsbare posities. Met de toenemende druk op financiële middelen en het beheersbaar houden hiervan, blijft het nodig te investeren in een lokaal, integraal preventiebeleid en de sociale basis (algemene voorzieningen). Dit zal blijvend verder uitgebouwd moeten worden. Want investeringen op dit moment leiden uiteindelijk tot besparingen op latere en tegen die tijd complexere en daarmee duurdere, zorg.

In februari 2023 is het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) ondertekend door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), GGD GHOR, Zorgverzekeraars Nederland (ZN), staatssecretaris van VWS, minister van VWS en minister voor Langdurige Zorg en Sport van VWS. In het GALA zijn gezamenlijk afspraken gemaakt om slim samen te werken aan meer gezondheid, preventie en een sterke sociale basis. In het GALA is ook afgesproken hoe we in 2040 een gezonde generatie bereiken met weerbare gezonde mensen die opgroeien, leven, werken en wonen in een sociaal en fysiek gezonde leefomgeving. Deze afspraken zijn een voortzetting van ingezet beleid waaraan Borne de afgelopen jaren ook al heeft meegedaan en waarvoor we opnieuw rijksmiddelen aanvragen. Het totaalbedrag van deze aanvraag is € 1,3 miljoen voor de periode 2023 – 2026.

Sport

In december 2022 werd het (nationaal) 'Hoofdlijnen Sportakkoord II Sport Versterkt' ondertekend, waarin ook zeer nadrukkelijk de verbinding wordt gelegd met het GALA, het Integraal Zorg Akkoord (IZA), het programma School & Omgeving en de Maatschappelijke Diensttijd. Sport en bewegen kunnen immers ook daarin van grote waarde zijn. Op dit moment wordt gewerkt aan een

lokale versie, geënt op de lokale realiteit van dit 'Sportakkoord'. Dit speelt een belangrijke rol omdat bewegen een belangrijk onderdeel vormt in het voorkomen van (dure) zorgvraag later.

Bij sport is de realisatie van een sportcentrum in Borne-West de hoogste prioriteit. Wij zullen hier ook in 2024 veel energie in steken. De plannen hiervoor worden voor de zomer van 2023 aan de Raad voorgelegd. Het later realiseren van het sportcentrum in Borne-West heeft waarschijnlijk ook gevolgen voor de oprichtingsdatum van het sportbedrijf. Het college zal u daar separaat over informeren.

Met betrekking tot Sporthal Wensinkhof is het voorstel de verduurzaming op dit moment niet ter hand te nemen. Hiermee lopen we mogelijk wel een subsidie mis, maar die is beperkt ten opzichte van het investeringsbedrag. Dit stellen wij voor met het oog op de beperkte beschikbare investeringsruimte en de prioriteit die ligt in het realiseren van sportcentrum Borne-West.

Zorg en wonen

In het GALA ligt ook een belangrijke link met het programma [Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen \(WOZO\)](#), in het bijzonder met de programmalijn 'Vitaal ouder worden'. In het licht van onder andere de demografische ontwikkeling zal de lokale woonbehoefte en zorg nog sterker met elkaar in verbinding worden gebracht. De eerste basisideeën daarover worden op dit moment geformuleerd. Het programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO) is een programma van minister De Jonge (Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening). De VNG steunt dit programma dat gaat over de woningbouw, doorstroming en inrichting van de leefomgeving voor ouderen. In Borne wordt in het programma Wonen en Leven aandacht gegeven aan de realisatie van woningen voor senioren. Zowel in de plannen voor 'versneld bouwen' (flexwoningen) als in het reguliere bouwprogramma.

Integrale aanpak

De concrete uitvoering van al de programma's in de Sociaal Domein wordt integraal opgepakt, passend bij de doelstelling van GALA en de lokale visie op het sociaal domein, in verbinding met de thema's vanuit preventie, gezondheid, jeugd, Wmo, participatie, sport, onderwijs en cultuur, en wonen. Het gaat hier om een verdieping op bestaand beleid en de doorontwikkeling daarvan.

Integraal Zorgakkoord

Het Integraal Zorgakkoord (IZA), heeft als doel de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Om dit te bereiken zijn afspraken gemaakt tussen het ministerie van VWS en een groot aantal partijen in de zorg. Ondertekenaars van het IZA zijn onder meer overkoepelende organisaties van ziekenhuizen, de huisartsen, de geestelijke gezondheidszorg en de ouderenzorg. In het IZA zijn ondermeer afspraken gemaakt over het versterken van de samenwerking tussen het gemeentelijk sociaal domein en de eerstelijnszorg (wijk-/buurtzorg, huisartsenzorg en lichte vormen van geestelijke gezondheidszorg). In Borne is de druk op huisartsen groot. Met de groei van het aantal inwoners, het vertrek van huisartsen en het ontbreken van opvolging, is de situatie nu al nijpend. Dit laatste verdient extra aandacht en lobby vanuit de gemeente richting zorgverzekeraars en wellicht richting opleidingsinstituten of een combinatie daarvan.

Andere afspraken binnen het IZA gaan over het vergemakkelijken van domein-overstijgend werken – tussen verzekerde zorg, langdurige zorg, maatschappelijke ondersteuning en jeugdzorg – en het faciliteren van de financiering van domein-overstijgende samenwerking.

De samenwerking tussen gemeenten en zorgpartijen moet leiden tot meer lokaal maatwerk. Om deze noodzakelijke zorgtransformatie naar arbeidsbesparende en passende zorg te realiseren en te versnellen, is er tot 2026 € 2,8 miljard (landelijk) aan transformatiemiddelen beschikbaar. Voor de regio Twente is daarvan, via Twentse Koers, een bedrag van € 30 miljoen beschikbaar. Investing op dit specifieke beleidsterrein worden vanuit het IZA-budget betaald en zijn voor de gemeente Borne daarmee budgetneutraal.

Raadsakkoord

De Raad wil de Visie Sociaal Domein realiseren door de ingezette transformatie in het sociaal domein, via het programma en monitoring van de voortgang.

De samenwerking met partners in Borne wordt de komende jaren verder versterkt en gepromoot, waardoor Borne over een passend en rijk aanbod aan voorliggende voorzieningen blijft beschikken. Vroeg signalering en integraal werken staan daarbij voorop. Want met deze werkwijze kom er meer zicht op nu nog onzichtbare armoede en worden sociale betrokkenheid en bewustzijn in de gemeenschap, gestimuleerd. Samen met inwoners en organisaties willen we kansen benutten zodat iedereen mee kan doen. De inclusie-agenda moet bijdragen aan een inclusieve samenleving. Voorts blijft het voorkómen van zorgfraude en misstanden in de zorg aandacht vragen.

Integraal huisvestingsplan

Er moet een geactualiseerd Integraal Huisvestingsplan (IHP) komen. Het vorige dateert uit 2017. In dit plan komt een visie op de huisvesting voor onderwijs, kinderopvang en eventuele andere aangrenzende kindvoorzieningen. In de factsheet wordt uitgebreid ingegaan op de noodzaak om deze visie te actualiseren.

Richtinggevende beleidskeuzes

De eerder geschetste maatschappelijke ontwikkelingen geven de noodzaak aan deze ook op de langere termijn het hoofd te bieden. Er moet meer worden geïnvesteerd in voorliggende preventieve voorzieningen. Volgens de weg die inmiddels met de Visie Sociaal Domein en het Programma Sociaal Domein zijn ingeslagen. En volgens de voornemens uit het Raadsakkoord. Nu investeren in preventie helpt uiteindelijk duurdere zorg in een later stadium te verminderen. De te verwachten besparing op zorgkosten, dankzij preventie op dit moment, kan al in 2024 zichtbaar worden. Gebaseerd hierop liggen de volgende richtinggevende beleidskeuzes voor.

- **23int00840** Integraal huisvestingsplan (leerlingenprognoses en technische ondersteuning): € 60.000 incidenteel
- **23int00933** Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein (uitvoeringsbudget): € 25.000 Incidenteel voor 2024 t/m 2026
- **23int00994** Uitvoeringsprogramma Cultuurregio Twente: € 3.000 incidenteel voor 2024 en voor de periode 2025-2028 € 15.000 structureel.
- **23int01051** Uitvoering plan van aanpak Lokale Inclusie-agenda: €10.000 incidenteel.
- **23int01335** Versterken voorliggende voorzieningen (ouderenwerk, vrijwilligerswerk en mantelzorgondersteuning): € 107.000 structureel, waarvan € 67.000 uit materiële budgetten.

Bestuur en samenleving

“De echte opdrachtgever loopt op straat”. We doen het voor de inwoners en ondernemers van Borne en de dorpen. Daarvoor heb je vertrouwen nodig. En dat vertrouwen winnen we door open, betrouwbaar, dienstverlenend, maar ook sturend te zijn. Met die competenties vormen we het fundament van het imago. En dat moet worden gedragen door alle geledingen van de gemeente. Van Raad, via Bestuur, tot aan directie en medewerkers van de organisatie. Op die manier staat het welzijn van de samenleving centraal. En dat betekent voor iedereen dat je naar buiten moet kijken. Jezelf constant de vraag stellen: “Is wat ik nu doe of beslis, goed voor de samenleving? En, in hoeverre kan ik de voortschrijdende mening van de samenleving deel laten uitmaken van mijn besluitvorming en handelen?” Luisteren, participatie en daarnaar beslissen en handelen dus.

Dit klinkt makkelijk, gewoon doen, maar zo eenvoudig is dat niet. Het draait om verwachtingsmanagement. Aan de voorkant al helder aangeven wat kan en haalbaar is. En daar speelt communicatie de hoofdrol. Zowel intern als extern. Zodat de uiteindelijke boodschap naar buiten eenduidig is. Waarin heel helder wordt verteld wat je mag verwachten van gemeente Borne. En dat vervolgens ook doen!

“We zeggen dus wat we doen én we doen dus wat we zeggen.” Loopt het anders, dan maken we dit, beargumenteerd, bespreekbaar. Dit kunnen we niet alleen, we betrekken de organisatie actief bij deze manier van werken en voor een aantal publieke onderwerpen, betrekken we de samenleving daarbij. Voor dat laatste stellen we participatiebeleid op. En voor deze open werkwijze trainen we ons bestuur en onze organisatie.

Programmaplan Bestuur en Samenleving

De paraplu voor dit verhaal vinden we in het programmaplan Bestuur en Samenleving, waarin we de verschillende elementen vinden die nodig zijn om een betrouwbare, dienstverlenende overheid te zijn. Dit programmaplan krijgt in 2024 vorm. De stappen die hieruit voortvloeien worden gefaseerd uitgevoerd. Enerzijds om de organisatie en het bestuur op een natuurlijke manier mee te nemen in nieuwe werkwijzen en vaardigheden. Anderzijds om ook de samenleving steeds meer mee te laten doen op alle onderwerpen. In één keer alles oppakken, zal de participatie niet ten goede komen. Ook de samenleving moet leren hoe te participeren. Gedoseerd invoeren komt ten goede aan de gewenning aan het proces, en daarmee aan de kwaliteit van de participatie. En dat verhoogt de waarde van de uitkomsten waarop besluiten kunnen worden gebaseerd.

Kernelementen programma bestuur en samenleving

De belangrijkste vraag die we ons moeten stellen: Wat voor gemeente willen we zijn? Hoe willen we besturen? De kortste weg om dat te omschrijven is het ontwikkelen van een kernboodschap.

Om dat ‘waar’ te maken is het belangrijk om daar ook naar te handelen. Dat vereist juiste en optimale inzet van middelen en het bijbehorende gedrag.

Communicatie & Participatie

Communicatie begeeft zich, kort gezegd, op het werkterrein van het overbrengen en vergroten van kennis en het daarmee beïnvloeden van houding en gedrag. Een communicatieve overheid vertelt een heldere, eenduidige boodschap. Daarin klinkt doorgaans de positieve aard van een boodschap. ‘Het glas is minstens half vol!’. Geeft ook antwoord op de vraag: “Wat heb ik eraan?” Op die manier werkt communicatie aan een positieve grondhouding van de doelgroepen. En legt het een basis voor de actieve of passieve actie die men moet ondernemen. Wanneer dat zo is wordt, op empathische wijze, ook een negatieve boodschap helder over het voetlicht gebracht. Daarin wordt uitgelegd waarom een dergelijke beslissing op dat moment de beste oplossing voor de samenleving (doelgroep) is. En daar gaat communicatie om het vestigen van ‘begrip’ bij de doelgroep.

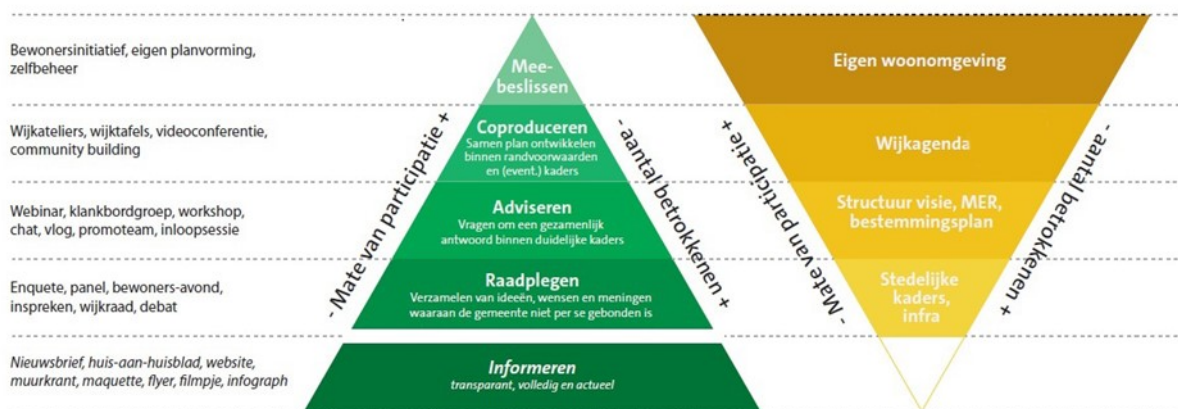
Een continue, sterk veranderende maatschappij, met een steeds mondiger en kritischer samenleving, vereist een hoogkwalitatief, strategisch communicatieadvies. In dat licht wordt gewerkt aan:

- Herijking van het team communicatie – met meer strategische opzet en inbreng
- Opzet en organisatie van het opleiden van de ambtelijke organisatie en het bestuur naar een ‘communicatieve organisatie’.

Participatie is de weg naar grotere betrokkenheid. Uiteindelijk zelfs naar een vorm van eigenaarschap van de samenleving. Daarmee is de gemeente op inhoud transparant.

De betrokkenheid op onderwerpen wordt groter. En het participatietraject, helpt bij besluitvorming die zo goed mogelijk op de samenleving is afgestemd. Bovendien, op die manier kan je als gemeente laten zien waar je wel, en niet van bent.

Formeel beschikken we over een aantal participatieniveaus. Bij die niveaus horen thema's, middelen en doelgroepen. Schematisch ziet dit er als volgt uit:

Afbeelding 1: Participatiemodel CID

Dit model biedt richting en houvast voor het bepalen van het gewenste participatieniveau en bijhorende instrumenten. Definitieve inzet wordt echter altijd per gebied, project of procedure bepaald op basis van de daar geldende omstandigheden.

Belangrijke elementen die in het participatiebeleid naar voren gaan komen zijn:

- Initiatieven vanuit de samenleving worden in principe omarmd en ondersteund.
- Met behulp van een Participatieleidraad komt er een heldere uitleg over de werkwijze en bevoegdheden van deelnemende partijen of personen. Het invloedsniveau kan per onderwerp verschillen, afhankelijk van de - voor dat onderwerp mogelijke - participatiegraad, die loopt van Meebeslissen, als hoogste niveau tot Informeren in de laagste.
- De organisatie en het bestuur krijgen een training over de opzet, omgang en gespreksmethodieken bij participatietrajecten.

Transparant bestuur

Transparant besturen draagt bij aan de betrouwbaarheid van de gemeente. Daarvoor is de Wet Open Overheid (Woo) in het leven geroepen. (Ter vervanging van de achterhaalde en complexe WOB)

De Wet open overheid (Woo) is een nieuwe wet die op 1 mei 2022 in werking is getreden. De Woo heeft als doel de komende jaren de transparantie van de overheid te vergroten door het actief openbaar maken van informatie. Naast het vergroten van de digitale toegankelijkheid van deze informatie. De wet heeft tevens als bijkomend doel; het vertrouwen in de overheid te vergroten.

Om de Woo op een juiste manier te implementeren in de gemeentelijke organisatie, is het van essentieel belang dat de informatiehuishouding van de organisatie digitaal op orde is. Om dit doel te bereiken, verplicht de Woo dat gemeenten maatregelen treffen om digitale documenten duurzaam toegankelijk te maken.

Uit onderzoek blijkt dat de gemeentelijke informatiehuishouding nog niet zodanig op orde is om voorbereid te zijn op de voorwaarden in deze wet. Er liggen nog grote uitdagingen voor de (nabije) toekomst om volledig aan de wettelijke verplichtingen van de Woo te kunnen voldoen.

Zo zal het informatiebeleid moeten worden herijkt. Er wordt een kanaalstrategie voor de langere termijn ontwikkeld. Duizenden documenten op harde schijven en mailboxen moeten worden opgeschoond. Het digitale bewustzijn van ambtenaren en bestuurders moet worden vergroot.

Dit alles om de komende jaren de documenten uit de volgende 11 categorieën, actief, openbaar te kunnen maken: raadsstukken; organisatiegegevens; Woo-verzoeken; convenanten; bestuursstukken; adviezen van adviescolleges; onderzoeken; wet- en regelgeving; klachten; beschikkingen; jaarplannen en -verslagen.

Voor 2023/2024 richten wij ons op de openbaarmaking van raadsstukken, organisatiegegevens, Woo-verzoeken en besluiten, en convenanten.

Dienstverlening

Er wordt continue gemonitord en gewerkt aan het optimaliseren van de bereikbaarheid van de gemeentelijke 'loketten', via verschillende kanalen. Zowel digitaal als fysiek:

- Het Digitaal loket: Inmiddels is een groot aantal diensten digitaal aan te vragen. Daar waar mogelijk worden daar nieuwe digitale mogelijkheden aan toegevoegd.
- Het Fysieke loket blijft bestaan voor inwoners die de digitale ingang niet kunnen of willen benutten.

- In 2024 wordt het beleid op dienstverlening getoetst en eventueel verbeterd met nieuwe ontwikkelingen, waardoor het digitale aanbod mogelijk nog actueler en breder wordt.

Veiligheidsbeleid

Het lokaal veiligheidsbeleid is een belangrijke pijler van het lokale bestuur. De koppeling van veiligheid aan andere (beleids)terreinen komt daarbij steeds prominenter naar voren. Dat gaat niet alleen over sociaal beleid en zorg, maar bijvoorbeeld ook over het woonbeleid. Hierbij staat het versterken of terugwinnen van het vertrouwen centraal. Het laten zien dat de overheid een betrouwbare partner is voor iedereen, maar zeker voor mensen die bescherming zoeken. Het opbouwen van gezag en geloofwaardigheid is een primaire opgave voor ons als lokale overheid en veiligheid heeft daarin een belangrijke functie.

In Borne voeren we een op sociale cohesie gericht veiligheidsbeleid. Dat wil zeggen dat we handelen volgens een harmoniemodel. Een aanpak die bijdraagt aan verhoudingen die minder conflictueus zijn en meer gericht op samenwerken en begrip. Handhaving van de relatie en van de rust kan niet altijd de belangrijkste norm zijn, optreden tegen drugscriminaliteit of woonoverlast is ook een belangrijke taak van de lokale overheid. En daar is streng en resoluut handelen eerder de norm.

Juist echte aanwezigheid, in de haarvaten van de samenleving, draagt bij aan het inzicht wanneer er streng opgetreden moet worden en wanneer niet. Zeker in het veiligheidsbeleid zijn zowel preventie als repressie nodig. Vooraf de voedingsbodem voor onveilige omstandigheden proberen weg te nemen, maar ook achteraf corrigeren om zaken niet op hun beloop te laten. Het gaat om duidelijkheid. Het handhavingsuitvoeringsprogramma is hierin leidend.

Van groot belang hierbij is een adequaat georganiseerde toezicht- en handhavingfunctie van de gemeente. Daarbij gaat het niet alleen om de activiteiten zelf, maar ook om hun effect op het gedrag van burgers.

Uitgangspunt daarvoor is:

“Daar waar overheidstoezicht en handhavingscapaciteit zichtbaar aanwezig is en er ook daadwerkelijk wordt optreden, zullen onze inwoners dit als aanmoediging beschouwen om ook zelf verantwoordelijkheid te nemen.”

Zo kan gesteld worden dat een goed georganiseerde handhavings- en toezichtfunctie in feite een vitale basisvoorziening voor onze samenleving is. In het Integraal Veiligheidsplan (IVP) dat nu wordt ingevoerd, is ‘de basis op orde krijgen voor onze boa’s’, dan ook één van onze speerpunten.

Project de oversteek essentie

Project ‘De Oversteek’ is gericht op het realiseren van een nieuw huisvestingsconcept, gevestigd bij het huidige Kulturhus. Dit nieuwe huisvestingsconcept staat voor een warm en laagdrempelige gevoelswaarde, waar sociaalmaatschappelijke dienstverlening, ontspanning en gemeentelijke dienstverlening hand in hand gaan.

Het nieuwe huisvestingsconcept is ook de start van een nieuwe manier van integrale dienstverlening. De inwoner kan voor vrijwel alle relevante dienstverleningsvragen op deze nieuwe locatie terecht. En de bezoeker staat hierbij vanaf binnenkomst centraal!

Dit totaal-serviceconcept wordt ondersteund door drie pijlers. Het Kulturhus, het sociaal-maatschappelijk plein en de gemeentelijke organisatie. En natuurlijk is het de moderne en werkzame

locatie voor de lokale democratie. Om dit te bewerkstelligen werken de verschillende huisgenoten actief en intensief samen in de daarvoor benodigde ruimtes en werkprocessen. Iedere pijler is hierbij ambassadeur van het totaalconcept en staat zowel individueel als collectief, volop ten dienste van de Bornse samenleving.

Om dit concept verder kracht bij te zetten zal de gemeentelijke organisatie hybride en flexibel werken. Het uitgangspunt is om op locatie te werken wanneer dit nodig is, en op afstand te werken wanneer dat kan. Het beoogde eindresultaat: een hybride organisatie die resultaatgericht werkt voor de Bornse samenleving.

Hybride werken

Min of meer afgedwongen door de lockdowns tijdens de Coronapandemie, zijn medewerkers hybride (plaats- en tijdonafhankelijk) te gaan werken. Als gevolg hiervan is hybride werken inmiddels een goed functionerend onderdeel geworden van de werkwijze bij veel organisaties. Zo ook bij de gemeente. Na de aanstaande verhuizing van de organisatie zal hybride werken een vast element zijn in de werkwijze, waardoor bijvoorbeeld met minder kantoorruimte kan worden volstaan. De kaders waarbinnen dit gebeurt moeten nog definitief vorm krijgen. De medewerkers worden vanuit het project 'De Oversteek' meegenomen en gevraagd input op dit onderwerp te geven. Naast de praktische kant van hybride werken, betekent dit ook een definitieve cultuurverandering van de medewerkers en het management. Binnen het project zal hier uitgebreid aandacht aan worden besteed, zodat 'hybride' daarna een natuurlijke manier van werken is geworden.

Organisatieontwikkeling

Het organisatiebesluit en de besturingsfilosofie is in de zomer van 2020 vastgesteld. Daarbij is afgesproken om beide na een jaar te evalueren. Door corona en werkdruk is dit uitgesteld. Op dit moment wordt weer gewerkt aan een analyse van de organisatie.

De aanleiding voor de analyse kent meerdere redenen. Het is altijd goed om de organisatie als geheel regelmatig tegen het licht te houden om te bezien of de opdracht en dienstverlening met de gekozen instrumenten nog goed kunnen worden uitgevoerd. Daarbij komt, dat pas na enige jaren ervaring kan worden beoordeeld of de in 2019-2020 gekozen organisatiestructuur, besturing en rollen renderen binnen onze cultuur. De komende periode gebruiken we om de analyse verder uit te voeren. Daarbij is onder andere aandacht voor de volgende vragen:

- Wordt het gekozen organisatiemodel voldoende gevoed door beschikbare professionaliteit (kwaliteit)?
- Komt het huidige model tegemoet aan de behoefte van medewerkers en bestuur?
- Hoe verhoudt zich de capaciteit t.o.v. de gevraagde inzet c.q. bestuurlijke ambities?
- Kan de organisatie zich voldoende ontwikkelen om ook op langere termijn als zelfstandige gemeente te blijven functioneren?

Deze periode wordt gebruikt voor een uitgebreide analyse van beschikbare rapporten over de organisatie. Voorts zijn vragenlijsten onder medewerkers uitgezet en worden diepte-interviews gehouden met collega's op sleutelposities. De uitkomsten van analyse, enquête en interviews leiden tot een actueel totaalbeeld van onze organisatie. Het eindrapport wordt geschreven in de zomermaanden, zodat de bestuurlijke besluitvorming eind van dit jaar kan plaatsvinden.

Mogelijk dat de analyse aanleiding geeft voor aanpassingen in de organisatie(structuur). Als dat het geval is, zal de aanvraag voor financiële middelen voor de doorontwikkeling van de organisatie ook aan het eind van dit jaar worden gedaan.

Bedrijfsvoering

Het bedrijfsvoeringsproces raakt de gehele organisatie. Het vormt een belangrijke voorwaarde om ons werk voor de inwoners, partners en ondernemers in en rondom Borne, professioneel en optimaal te kunnen doen.

De samenleving en daarmee ook de gemeentelijke organisatie van Borne, is volop in ontwikkeling. Externe veranderingen gaan snel, dat betekent ook iets voor onze interne organisatie.

Onze bedrijfsvoering vormt het fundament in de organisatie. In de veranderende omgeving moeten we blijven en doorontwikkelen. Zodat we professioneel blijven werken, blijven aansluiten op de moderne en digitale ontwikkelingen en op die manier een goede en kwalitatieve, ondersteunende bijdrage leveren aan het te voeren beleid en de uitvoering daarvan.

Waar nodig en mogelijk zoeken we in de uitvoering de samenwerking met andere gemeenten en maken we gebruik van de korte lijnen in Twente, zodat we de kwetsbaarheid verminderen en de realisatie van het 'blijven' voor de gemeente meer bestendigen.

In deze kaderstelling richten we ons voor de bedrijfsvoering van onze organisatie, voornamelijk op de ontwikkelingen vanuit I&A (informatisering en automatisering), informatiebeveiliging (privacy en security) en de arbeidsmarkt, zodat we de bedrijfsprocessen en de dienstverlening voor onze inwoners kunnen blijven uitvoeren

Arbeidsmarkt

Ook in Borne wordt het steeds lastiger om in bepaalde functies te voorzien. Inhuur is niet altijd passend en zeker geen structurele oplossing. Tenzij het gaat om tijdelijke invulling voor een project met een duidelijke start en afrondingsdatum. De concurrentiepositie op de gemeentelijke arbeidsmarkt voor vaste medewerkers is overigens ook niet sterk.

Rondom Borne ligt een aantal gemeenten dat in veel gevallen financieel een beter aanbod kan doen. De aantrekkelijkheid van Borne als werkgever moet gezocht worden in een sterke arbeidsmarktpositionering, waarin veelzijdigheid van de functies, collegialiteit en 'korte lijnen', kortom het positief uitdagende werkklimaat, het kunnen winnen van het loonverschil. Hiervoor zal een aansprekend HR-communicatiebeleid moeten worden ontwikkeld. Volstaan met een vacaturemelding, geplaatst op onze website en aangesloten zijn op jobsites is in deze tijd niet meer toereikend. Creativiteit is nodig om de juiste mensen uit de markt te halen. In 2023 worden al de eerste stappen gezet om tot een strategisch wervings-communicatiebeleid te komen. Soms is het ook nodig om bij de werving van een specifieke functie extra inspanning te leveren.

Binnen het platform Bedrijfsvoering Twente (14 gemeenten met aantal GR-en) is het thema 'arbeidsmarkt' als strategisch thema benoemd. Met een idee om hier Twentebreed invulling aan te kunnen geven. Hierbij zijn verschillende ideeën geopperd. Te denken valt aan het, binnen Twente, gezamenlijk invullen (of opleiden) van een aantal veel gevraagde of moeilijk vervulbare functies. Boven op de formatie als tijdelijke (of langdurige) invulling bij een van de gemeenten (of GR). Ook scholen en

andere partners daarbij betrekken is een mogelijkheid. Deze mogelijke intensivering van de samenwerking wordt in samenspraak met Twentse kracht besproken, vanuit hun nieuwe visie en strategie.

Informatisering en automatisering (I&A)

Het is belangrijk om regelmatig strategisch te kijken naar de ontwikkeling van digitalisering in relatie tot de dienstverlening en bedrijfsvoering. In 2023 wordt de nieuwe I&A visie opgesteld. Daarin wordt vooruitgekeken wat nu en straks voor de gemeente Borne belangrijk is voor het realiseren van professionele dienstverlening aan de inwoners. Ook de inrichting van de bedrijfsvoeringsprocessen moet daarop aansluiten en er dient voldoende capaciteit voorhanden te zijn om dit te realiseren.

In het voorjaar van 2023 (Q2) wordt de uitkomst van het onderzoek 'de best passende inrichting voor I&A van de gemeente Borne' bekend. Deze uitkomst gaat over processen, instrumenten, capaciteit en besturing en wat daarbij het best passende scenario voor de gemeente is om toekomstbestendig te zijn. Deze uitkomst wordt meegenomen in de analyse van de organisatie, die in de 2^e helft van het jaar wordt aangeboden aan het bestuur.

In de afgelopen jaren is de I&A visie 2020-2023 uitgevoerd en is de basis van meerdere I&A processen ingericht. Denk naast de dienstverleningsapplicaties ook aan incidentenbeheer, 'changemanagement' en het werken met een projectportfolio. Daarbij zijn eerder ook de rollen van informatiemanager, I-adviseur en ICT- projectleider ingevuld, zij het op dit moment nog beperkt in omvang.

De initiatieven in de organisatie vanuit dienstverlenings- en bedrijfsvoeringsprocessen vragen om een samenhangende, goed geprioriteerde en projectmatige aanpak. Dat doen we via het projectportfolio I&A. Daarbij is het belangrijk dat de automatiseringskant goed kan bijdragen en de instrumenten voor handen heeft om de monitoring, de service (helpdesk) en het zaakgericht werken voor de organisatie goed te kunnen uitvoeren. Bij deze kaderstelling wordt daarop ingegaan.

Informatiebeveiliging, security en privacy

Informatiebeveiliging en zorgvuldige omgang met privacy geldt voor iedereen binnen onze organisatie. De technische kant moet daarvoor goed geregeld zijn. Tegelijkertijd moeten we ook zorgen dat medewerkers beschikken over de kennis en vaardigheden om op een veilige manier met gegevens om te gaan. Medewerkers bewust maken van de risico's is extra belangrijk, omdat niet alles met techniek kan worden geregeld. Het gaat om houding en gedrag. En dat kunnen we bevorderen door training.

In 2023 wordt het Strategisch Informatiebeveiligingsbeleid en het Privacy beleid geactualiseerd. Een actueel informatiebeveiligingsbeleid is één van de onderdelen in de regelmatig terugkerende DigiD audit. In het uitvoeringsplan wordt ingegaan op het te actualiseren van aanvullend beveiligingsbeleid op procedures en standaarden.

Speerpunten waarop in 2023 en 2024 wordt ingezet zijn het vergroten van de beveiligingsbewustzijn (ook wel security awareness) bij de medewerkers, en het meer gaan voldoen aan de verplichtingen uit de BIO door het aanbieden van de mogelijkheid tot het gebruik van:

- wachtwoordkluizen aan medewerkers,
- een verdere segmentatie van de netwerkinfrastructuur
- het inzetten van betere instrumenten voor audits op security.

Voor de uitvoering van dit beleid is het relevant dat de formatie voor de securitybeheerder structureel wordt gemaakt.

Richtinggevende beleidskeuzes

Wij verzoeken u om onderstaande besluiten te nemen die het hierboven geschetste beleid mogelijk maakt.

- **23int00780** Hosting digitaal archief: € 19.000 structureel
- **23int00907** Faciliteren Ondernemingsraad, € 19.000 structureel
- **23int00847** Project 'De Oversteek' Incidenteel: € 250.000. Structureel: 67.000
- **23int02112** Audiovisuele middelen raadszaal: structureel € 15.000. Incidenteel € 275.000
- **23int02140** Extra Boa: structureel € 0
- **23int00911** Uitvoering projecten 2024 projectportfolio I&A. Structureel: € 67.500. Incidenteel: € 117.000
- **23int00910** Uitvoering Informatiebeveiliging, privacy en security. Incidenteel: € 17.000. Structureel €104.500
- **23int00909** Arbeidsmarkt, werving & selectie € 25.000 incidenteel voor 2024 t/m 2026.

Programma Financieel gezond

Uit het Raadsakkoord:

“Onze ambitie is een structureel financieel gezonde gemeente. Met een gezonde financiële positie kunnen we onze inwoners een leefbare samenleving bieden voor de komende raadsperiode en daarna.”

Als gemeente Borne willen wij de financiën en bedrijfsprocessen beheersbaar en onder controle houden. Op basis daarvan moet beleidsmatig en financieel een realistisch, evenwichtig en toekomstbestendig financieel beleid worden gevoerd. Waarbij er grip én sturing is op zowel de structurele als incidentele lasten en baten.

In de afgelopen jaren is er een basis gelegd onder de (veelal financiële) instrumenten waarmee de organisatie het hierboven genoemde doel wil bereiken. Er zijn al veel stappen gezet en deze worden doorontwikkeld in de vertaling naar de processen en welke manier van uitvoering hierbij passend is. Op die manier blijven we ons aansluiten bij wat er nodig is om het bestuur en de organisatie te adviseren en te faciliteren. Het komend jaar willen we ons met focus richten op het afmaken waar we mee bezig zijn en (door)ontwikkelen wat hierbij helpend is. Op deze wijze komen we steeds een stap verder in onze beoogde richting: “De gemeente Borne doet op een financieel verantwoorde manier wat de Bornse samenleving van ons mag verwachten om de leefbaarheid, in de breedste zin, te optimaliseren, en zorgt dat de organisatie daarnaar handelt.”. In dit programma benoemen we de hoofdlijnen van die stappen in het kader Financieel Gezond.

Financiën

Rijk en het gemeentefonds

Het Rijk verwacht in de voorjaarsnota 2023 een tekort van ruim 3% bbp en laat hiermee de staatsschuld de komende jaren stijgen van 49% naar 56%. De verdere uitwerking van deze voorjaarsnota komt met de meicirculaire en laat nog op zich wachten.

Financieringssystematiek & het Ravijn

In het Coalitieakkoord van het Rijk is besloten dat vanaf 2026 het gemeentefonds niet langer via de normeringssystematiek wordt geïndexeerd. Hiermee vervalt de directie koppeling met de Rijksuitgaven conform het ‘samen trap op, samen trap af’ principe. Het accres wordt vanaf 2026 bijgesteld met de jaarlijkse loon en prijsontwikkelingen. Dit zorgt voor het zogenaamde ‘Ravijn’ na 2025. Dit effect is in de begroting 2023 voor het eerst zichtbaar gemaakt. Voor Borne betekent dit dat het structurele saldo van ongeveer 1,2 miljoen in 2024, oplopend naar 2,8 miljoen in 2025 daalt naar rond de € 0 in 2026. In de miljoenennota 2023 heeft het kabinet eenmalig geld beschikbaar gesteld voor 2026 vooruitlopend op deze nieuwe financieringssystematiek. Dit heeft er in de begroting 2023 toe geleid dat er € 958.000 incidenteel beschikbaar is gekomen. Met de voorjaarsnota van het Rijk worden deze middelen nu structureel gemaakt.

Een ander onderdeel van deze nieuwe financieringssystematiek is de mogelijkheid voor een groter lokaal belastinggebied in te voeren. Hierbij is het uitgangspunt dat een groter belastinggebied geen middel is, maar een doel om de autonomie en stabiliteit van gemeentes te vergroten en om eventuele

geldstromen te verleggen. Waar het Rijk nu heft en dit via maatstaven verdeelt over de gemeenten kunnen de gemeenten in de toekomst zelf middelen gaan heffen. Wat de financiële gevolgen hiervoor zijn is momenteel nog onduidelijk.

Inflatie

Het uitgangspunt voor prijscompensatie is het document 'Macro Economische Verkenningen' zoals het CP'B per september 2022 heeft opgesteld. Achteraf worden de werkelijke inflatoire effecten hierop bijgesteld. Deze correcties zitten nog niet in de begroting 2023, maar zijn van grote invloed op de komende jaren. De prijsstijging ten opzichte van de begroting 2023 is 12,7%. Voor de periode 2025-2027 wordt rekening gehouden met percentages van 5%, 2,5% en 2,5%.

Voor de looncompensatie wordt, volgens, in overeenstemming met de uitgangspunten van de Twentse gemeenten, de salarissen eerst geactualiseerd op basis van de meest recente CAO. In april 2023 is er een akkoord bereikt over de CAO 2023. Uitgangspunt hierbij is de "Loonvoet sector overheid" volgens de Macro Economische Verkenningen. Op basis hiervan wordt de looncompensatie vastgesteld op 10% in 2024 en op 5% voor de periode 2025-2027 per jaar.

Deze percentages gelden voor het loon- en prijs beïnvloedbare gedeelte van onze begroting.

Het uitgangspunt dat wordt gehanteerd is dat de verhogingen op deze gebieden direct door het Rijk, met de meicirculaire, worden gecompenseerd. Dit blijft echter onzeker. Gezien de bijzondere situatie vanwege de hoogte van de inflatie, kan het hier om een groot structureel budget gaan.

Verbonden partijen

De verbonden partijen maken onderdeel uit van het door prijs beïnvloedbare gedeelte van onze begroting. Vanuit de Twentse gemeenten wordt er jaarlijks een voorstel gedaan voor de mee te nemen loon- en prijsontwikkeling als uitgangspunt voor de op te stellen volgende begroting van de GR-en. De meeste gemeenten, en ook Borne, gebruiken de uitkomsten van het voorstel als basis voor het aankomende begrotingsproces. Op basis van een gemotiveerde onderbouwing kan er afgeweken worden van deze integrale richtlijnen. De verhogingen zijn volgens bovenstaande systematiek opgesteld.

Dividend

Dividendinkomsten zijn structureel verwerkt in de begroting. Deze inkomsten staan echter onder druk. Cogas heeft DeltaFiber verkocht. Hiervoor zijn incidenteel middelen ontvangen. Structureel levert dit in de begroting vanaf 2026 een nadeel op van € 385.000. Vanwege de duurzaamheidsopgave, dan wel beleid dat er op is gericht om de tarieven voor burgers zo laag mogelijk te houden, staan ook de overige dividendbijdragen onder druk.

Uitvoering van projecten

Er staan veel projecten op de agenda (inclusief 't Wooldrik ongeveer €60 miljoen) om de komende jaren te worden uitgevoerd. We zien mede door marktomstandigheden, het belang van participatie en veranderende wet- en regelgeving, dat de uitvoering vaak langer duurt dan vooraf wordt gedacht.

Door de (inter)nationale ontwikkelingen is er extra aandacht gegeven aan de hoge inflatie en de effecten daarvan op onze projecten. Dit heeft ertoe geleid dat er in 2023, in de kaderstelling en bij de begroting, aanvullende structurele middelen beschikbaar zijn gesteld om de kapitaallasten van de projecten te kunnen dragen. Het gaat om een structureel bedrag van € 500.000 in 2023, oplopend naar

€ 1.270.000 in 2026. Door deze stelpost nu concreet toe te kennen aan de projecten, wordt zichtbaar wat de effecten voor elk project zijn en maakt dit de financiële gevolgen bij een eventuele heroverweging van deze projecten, inzichtelijk. In de bijlage is een overzicht te vinden van de projecten, de kapitaallasten hiervan en de extra beschikbaar gestelde prijscompensatie middelen.

Lokale lastendruk

Richting het proces van de begroting kijken we hoe, naast toepassen van de prijsindex, de totale lastendruk voor onze inwoners kan worden beheerst door bijvoorbeeld de rioolheffing te verlagen. De uitwerking hiervan wordt verwerkt in de begroting 2024 – 2027 en in de voorstellen voor de belastingverordeningen die in december in de Raad behandeld worden.

Wmo & Jeugd

Er ligt een principeakkoord tussen Rijk en gemeenten over het financiële kader voor de Hervormingsagenda Jeugd. Deze deal gaat echter over de jaren 2024 en 2025. Gezien de onzekerheid over het structurele effect van deze middelen zijn er door alle Provincies gezamenlijk uitgangspunten opgesteld over deze middelen. Daarbij mag de aanname worden gedaan dat deze middelen voor 100% structureel naar de gemeenten gaan. In de Bornse begroting is dit voorzichtigheidshalve verwerkt als 100% structureel in 2023 en 75% structureel in de jaren erna. Met het akkoord dat er ligt kunnen deze middelen ook voor 2024 en 2025 voor 100% structureel worden gemaakt.

Het abonnementstarief verdwijnt vanaf 2025 voor alle Wmo-voorzieningen waarop het nu van toepassing is. Er zijn hiervoor middelen toegevoegd aan het Gemeentefonds en er worden aanvullend hierop meer middelen beschikbaar gesteld. De uitwerking van deze punten laat op zich wachten bij de meicirculaire.

Vastgoed

Uiterlijk in 2024 willen we herziene kaders voor het vastgoedbeleid aan de Raad voorleggen. Hierin willen we onder andere een afwegingskader voor het realiseren van de ambities ten aanzien van verduurzaming opnemen. Tevens is er sprake van achterstallig onderhoud ten aanzien van (een deel van) het gemeentelijk vastgoed en de juridische borging in overeenkomsten met derden. Deze kwesties oplossen heeft prioriteit.

Grondzaken

De grondexploitaties hebben een groot effect op het jaarresultaat van de gemeente en op de financiële positie. We voeren een realistisch en marktconform grondbeleid waarin we ook aandacht hebben voor de urgentie van de opgaven en de bijzondere verantwoordelijkheid als gemeente voor de huisvesting van bepaalde doelgroepen.

Uiterlijk in 2024 willen we nieuwe kaders voor grondbeleid en grondprijnsbeleid aan de Raad voorleggen. Ook willen we kijken op welke wijze we de Meerjarenprognose Grondexploitaties kunnen verbeteren. Voor het realiseren van deze ambities is het in eigen dienst hebben van een planeconoom wel een randvoorwaarde. Helaas hebben meerdere openstellingen van de vacature nog niet tot (geschikte) kandidaten geleid.

Richtinggevende beleidskeuzes

Wij verzoeken u om onderstaande besluiten te nemen die het hierboven geschetste beleid mogelijk maakt.

In 2023 is de aangepaste financiële verordening vastgesteld door de gemeenteraad. In de verordening is opgenomen dat activa met een aanschafwaarde lager dan €50.000 niet geactiveerd wordt. Op basis hiervan is de staat activa doorgelicht. De boekwaarde van alle investeringen met een aanschafwaarde kleiner dan € 50.000 is per 2023 € 1.037.000. Door deze boekwaardes incidenteel af te boeken levert dit ons structureel € 153.000 in 2024 aflopend naar € 73.000 in 2